C:\Users\Plazma\Desktop\309\Kirill_Bulyčov-Půlka_života.pdb

PDB Name: Kirill_Bulyčov-Půlka_života
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

PŮLKA ŽIVOTA...
Kirill Bulyčov
(1)
Kousek nad Kaljazinou, kde se Volha rozlévá do širokého táhlého oblouku, kterému se postavil do cesty vysoký levý břeh, se táhne velký ostrov porostlý borovicemi. Ze tří stran ho omývá Volha, na čtvrté straně přímo protéká její rameno, které vzniklo, když byla dokončena přehrada v Ugliči a stoupla hladina vody. Za tím ostrovem, spíše za tím ramenem, začíná borový les. Od vody každému připadá tmavý, hustý a nekonečný. Ve skutečnosti tak velký není, dokonce není ani hustý. Protínají ho cesty a pěšiny vyšlapané v písku, takže jsou po dešti vždycky nejdřív suché. Jedna z takových cest vedla až k samotnému kraji lesa, táhla se podél žitného pole rovnou k vodě proti ostrovu.
Vždycky v neděli, zvláště v létě, když bylo pěkné počasí, přiváželautobus lidi, kteří si sem přijížděli odpočinout. Chytali tu ryby a opalovali se. U břehu, kde cesta končila, často přistávaly motorové loďky a plachetnice, a to pak bylo od vody vidět stříbrné a oranžové stany. Stále víc turistů si volilo místo právě na ostrově. Měli pocit, že tam najdou samotu, proto se stále větší námahou vyhledávali volné místo mezi stany, sbírali pohozené plechovky a spoustu dalších odpadků, které tu zanechali jejich předchůdci, hubovali jim za to, byli přesvědčeni, že se nechovají k přírodě dobře, že to je barbarství, ovšem nic jim nebránilo, aby při odjezdu i oni nenechávali na břehu úplně stejný nepořádek.
Vždycky navečer turisté rozdělávali ohně, popíjeli čaj, ale na rozdíl od těch, kdo chodili po svých, kteří byli vázání jenom na to, co si s sebou přinesou na zádech, tihle nezpívali, nedělali rámus, nejčastěji sem přijížděli s celými rodinami, dětmi, psy, se zásobami nejrůznějších potravin, s vařiči.
Jednoruký hajný se zamračenou a takovou pomačkanou tváří, který se chodíval koupat do míst, kde končila lesní cesta, si už zvykl a nerozčiloval se na turisty, přestal se bát, že zapálí les. Věděl, že jeho turisté jsou lidé spolehliví, solidní, že táboráky po sobě pokaždé polijí nebo aspoň udupou.
Vždycky ze sebe shodil uniformu s lesáckým označením na límci a výložkách, obratně se zul a opatrně vstupoval do vody, ohmatával totiž nohama dno, aby si nestoupl na rozbitou láhev nebo ostrý kámen. Pak se zastavil, když se dostal až po pás do vody, zhluboka se nadechl a ponořil se celý. Plaval ouško a tempa dělal svou jedinou rukou. Naděžda s Olinkou obvykle zůstávaly na břehu. Naděžda myla nádobí, protože v hájence na tomto konci cesty žádná studna nebyla, a když s tím byla hotova dřív, než se hajný vykoupal, usedala na kámen a čekala na něho, dívala se na vodu, na řadu ohňů na protějším břehu, které jí připomínaly ani nevěděla proč noční městskou ulici a lákaly ji k cestě do Leningradu nebo do Moskvy. Jakmile viděla, že se hajný vrací, podávala mu vždycky prázdné nádoby, on do nich nabíral vodu kousek od břehu, kde byla voda čistší.
Když byli poblíž turisté, hajný přes sebe vždycky přehodil blůzu od uniformy a vydal se k táboráku. Nechtěl lidi rušit, domlouval jim vlídně, zdvořile, hlavu měl natočenou trochu vlevo, aby nikdo neviděl jizvu na levé tváři.
Cestou zpátky se každou chvíli zastavoval, sbíral papíry a všelijaké odpadky, všechno to odnášel k díře, kterou tu jaro co jaro vykopal a kterou nikdo kromě něho nepoužíval. Když mu nezbýval čas nebo když nebyla sezóna a břehy byly opuštěné, Jednoruký hajný se u vody dlouho nezdržoval. Nabral vodu a spěchal domů. Naděžda sem přijížděla jenom na sobotu a Olinka byla ještě malá, bála se zůstávat navečer doma sama.
Šel po pružné rovné cestě mezi narůžovělými borovicemi, jejichž kmeny čím blíže zemi, tím byly tmavší, u pat stromů vyrážely vrstvou šedivých jehliček borůvky a rostly houby. Hajný houby nejedl, neměl je rád a ani je nesbíral. Měla je ale ráda Olinka, a tak aby jí udělal radost, naučil se je nakládat do soli a sušit na půdě. Pak je všechny dal Naděžde.
Vždycky když přijela. Olinka byla hajného neteř. Dcera jeho bratra, který se před třemi lety zabil v autě. Oba dva, tedy hajný Timofej Fedorovič a jeho zemřelý bratr Nikolaj pocházeli z těchto míst. Timofej se vrátil bez ruky z války a usadil se takhle v lese, Nikolaj byl mladší, ten se na frontu ani nedostal. Zatímco Timofej zůstal starým mládencem, Nikolaj si vzal v osmačtyřicátém Naděždu, po roce se jim narodila dcera, žili si v klidu a míru, dokud nedošlo k tomu neštěstí. Nikolaj havaroval a zemřel v nemocnici.
Před smrtí se spolu vídali jen zřídka, avšak hned další léto po jeho smrti se shodou okolností hajný dostal do města, zašel za Naděždou a pozval ji, aby i s dcerou přijely za ním do lesa. Věděl, že Naděžda na tom s penězi nijak slavně není, že žádné jiné příbuzné nemá. Pracovala jako zdravotní sestra v nemocnici. A tak ji k sobě pozval, aby mu tam přivezla holčičku.
Od té doby Naděžda přivážela Olinku ke strýci Timofejovi každé léto, na celý měsíc, a co víc, vždycky v sobotu přijížděla i ona, poklidila v hájence, umyla podlahu a snažila se být nějak užitečná, protože strýc Timofej si žádné peníze za Olinku samozřejmě nevzal. A to, že pořád něco v hájence dělala, místo aby si odpočinula, Timofeje zlobilo a tak trochu také dojímalo.

Schylovalo se ke konci srpna, počasí bylo den ze dne horší, noci chladné a vlhké, až člověku připadalo, že sem táhne z nějakého sklepa nebo až od samotného Rybinského moře. Turisté se rozjížděli. Byla poslední sobota, Timofej slíbil, že za tři dny Olju přiveze rovnou do školy, měla totiž jít do první třídy. Nastala poslední noc, kdy Naděžda přenocuje u Timofeje. Je také možné, že hajný přijede do Kaljazinu na svátky, možná že se ale až do nového roku neuvidí.
Naděžda myla nádobí. Na podlaze ležel kousek jádrového mýdla. Umývala sklenice a talíře, které se tu nahromadily od oběda i večeře. Tak trochu si s každou sklenicí pohrávala. Olje byla zima, a tak se rozběhla někam mezi křoví na houby. Lesník seděl na kameni s blůzou přehozenou přes ramena. Neměl v úmyslu se jít koupat, ale ani doma neměl nic na práci. Oba mlčeli.
Hajný se v tom okamžiku necítil nejlépe, uvědomoval si, že si nemůže zcela otevřeně promluvit s Naděždou a navrhnout jí, aby u něho zůstala natrvalo. Nebýt jeho bratra Nikolaje, bylo by to pro něho všechno snazší, a tak se hajný raději díval na šedivou podvečerní vodní hladinu, na černý ostrovní les připomínající vysoký plot, na osamělé světlo jediného táboráku. To nebyli turisté, ten oheň zapálili místní rybáři.
Avšak i Naděžda byla stísněná, jako kdyby čekala, že jí hajný chce něco říct. Napřímila se, schovala pod bílý, šátek s červenými puntíky pramen rusých vlasů. Za léto jí vlasy zesvětlely, byla tak opálená, že i zuby jako kdyby jí zbělely a oči se ji rozsvítily. Timofej se raději otočil, protože Naděžda se na něho dívala dlouho a upřeně. Na něho, na invalidu by se neměl nikdo takhle dívat, je ošklivý chlap a navíc je starší bratr jejího zemřelého muže. Tím spíš, když si navíc v duchu přál, aby odtud Naděžda neodjížděla.
Stála a pozorovala ho. Musel si toho všimnout. V podvečerním soumraku jí svítily oči, bělmo dostalo teď světlemodrý nádech. Timofej se díval na opačnou stranu, ale v srdci měl takový divný pocit z očekávání toho, co se může právě teď stát.
Naděžda však najednou řekla:
"Poslyš, Timo, běž teď domů. Vezmi s sebou Olinku, už je chladno. Já přijdu hned."
Hajný okamžitě s ulehčením vstal a v duchu byl Naděžděvděčný, že dokázala najít taková všední, ale vlídná a vhodná slova.
Zavolal Olju a šli domů. Naděžda ještě zůstala u řeky, aby domyla nádobí.
(2)
Dag se pohodlně rozvalil v opotřebovaném křesle, rozložil na stole seznam, nahlas ho předčítal a nehtem přitom odškrtával jednotlivé položky. Trochu mhouřil oči, už ho trochu zlobily, i když si nic takového nechtěl v žádném případě vůbec připustit.
"Náhradní vysílačku máš?"
"Mám," odpověděl Pavlyš.
"Vzal sis ještě jednu buňku?"
"Nejdřív si to celé přečti. Sato, nemáš černé nitě?"
"Ne, černé nitě došly."
"Vezmi si radši ještě jednu buňku navíc," řekl Dag.
"To je zbytečné."
"Rezervní generátor si vem."
"Je tam, bod třiadvacet."
"V pořádku. Kolik kyslíkových láhví si bereš?"
"Dost."
"Kondenzované mléko? Kartáček na zuby?"
"Ty mě vypravuješ jako malého kluka na výlet."
"Vem si kompot. My to tu bez něj vydržíme."
"Až budu mít chuť na kompot, přijdu si na něj k vám."
"To nebude tak jednoduché."
"Dělám si legraci," řekl Pavlyš. "Já se k vám vůbec nechystám!"
"Jak chceš," dodal Dag.
Sledoval obrazovku. Roboti šplhali po lanech jako cirkusoví akrobati.
"Přejdeš už dneska?" zeptal se Dag. Dag totiž pospíchal zpátky na Zem. Ztratili už takhle dva dny, když chystali nalezený koráb k transportu. K tomu je třeba připočítat ještě dva týdny na brzdění a na další manévry.
Na můstek vstoupil Sato a řekl, že člun je připraven a patřičně zásoben.
"Je tam všechno podle seznamu?" zeptal se Dag.
"Je. Pavlyš mi dal kopii."
"Tak v pořádku," přikývl Dag. "Přidej mu tam ještě třetí obytnou buňku."
"Už jsem ji tam dal," řekl Sato. "Máte ještě náhradní. Nám k ničemu moc nejsou."
"Být na tvém místě," vážil slova Dag, "přešel bych teď hned."
"Já jsem připraven," řekl Pavlyš. Dag měl pravdu. Raději by měl přejít teď a jestli nebude něco v pořádku, může se vrátit na koráb a vzít si co bude potřebovat. Bude totiž muset strávit několik týdnů na neovladatelné kosmické lodi, na mrtvé lodi, kterou její majitelé opustili neznámo kdy a neznámo proč a která se teď potácela vesmírem jako "Bludný Holanďan". Loď odsouzená k záhubě, kdyby se s ní nesetkali, pomalu by umírala v černém prázdnu vesmíru, dokud by si ji nepřitáhla nějaká hvězda nebo planeta nebo dokud by se neroztříštila při srážce s meteorem. Galaktický prostor, kudy se vraceli, byl prázdný, ležel stranou od prozkoumaných cest a jen málokdy se sem nějaký koráb dostal. Byl to výjimečný, téměř neuvěřitelný nález. Nikým neovladatelný, nepoškozený koráb, který posádka opustila.
Dag spočítal, že povlečou-li svou kořist, palivo jim vystačí k nejbližším základnám. Samozřejmě pokud z vlastního

korábu vyhodí náklad, pro který dvacet měsíců neviděli jedinou lidskou tvář s výjimkou svých vlastních.
Byli tři a jeden z nich musel přestoupit na neznámý korábu, udržovat spojení a sledovat, aby se choval, jak jim bude vyhovovat. Přejít měl Pavlyš.
"Jdu," oznámil Pavlyš. "Vyzkouším spojení."
"Buď opatrný," varoval ho Dag, kterého to najednou nějak dojalo. "Kdyby něco..."
"Hlavně abyste mě cestou neztratili," zažertoval si Pavlyš.
Pavlyš ještě na okamžik nakoukl do své kajuty, jestli něco nezapomněl a také aby se pohledem rozloučil s těsným a už nepohodlným bydlištěm, kde strávil řadu měsíců a se kterým se loučil o něco dřív, než předpokládal. A najednou se cítil sentimentálně provinilý před těmi prázdnými a do posledního šroubečku známými stěnami.
Sato obratně zavedl člun k otvoru mrtvého korábu, kde zřejmě kdysi stál záchranný člun. Teď tam nebyl. Jenom nějaké mechanické zařízení trčelo kousek stranou.
Pavlyš před sebou strkal balík se zásobami a rezervními nádržemi širokou chodbou až ke kajutě s ovládacím pultem. Rozhodl se, že se utáboří tady. Mohl-li usuzovat podle tvaru a rozměrů místnosti, jeho bývalí obyvatelé byli menší než lidé, ale zřejmě trochu mohutnější. V kajutě nebyl žádný nábytek, takže nebylo možno blíže zjistit, jak bývalí majitelé korábu vypadali. Možná že to ani nebyla kajuta, ale nějaký sklad. Projít celý korábu ještě nestačili. To teď čekalo na Pavlyše. Korábu byl hodně velký. A procházka slibovala řadu překvapení.
Musel se tu nejdřív usadit. Sato mu pomohl připravit buňku. Přestupnou komoru umístili u dveří a ověřili si, jestli se celé obytné zařízení dostatečně rychle plní vzduchem. Všechno bylo v pořádku. Teď měl Pavlyš svůj dům, kde mohl žít bez skafandru. Skafandr se mu hodí k procházkám. Zatímco si rozkládal v kajutě své věci, Sato mu pomohl zapojit osvětlení a vyzkoušet vysílačku. Jako kdyby se tu chystal k bydlení on sám...
Tohle všechno trvalo dobře šest hodin. Dag měl obavy o spolehlivost vlečného spojení. Při závěrečném nabírání rychlosti šel Pavlyš k ovládacímu pultu a sledoval, jak stříbrné válce, které vyhodili z jejich korábu, mizely za nimi, jako kdyby zůstaly stát na nástupišti u odjíždějícího vlaku. Přetížení bylo už snesitelné, proto se rozhodl věnovat se své práci. Ovládací pult mu toho moc neřekl.
Byla to zvláštní podívaná na to zařízení. A vůbec na celou kabinu. Jako kdyby tu řádil nějaký chuligán. Nebo spíš nějaký nevzdělaný amatér, kterému někdo dal na hraní a k rozbití drahý a složitý přístroj, ze kterého si udělal krystalku. Místo hřebíků použil tranzistorů, z tištěných spojů si udělal podložky a podle jeho názoru nepotřebnou platinovou fólii použil jako těsnění. Dalo by se předpokládat, a tu myšlenku Dag vyslovil, když sem vstoupil prvně, že korábu byl původně plně automatizován. Poté však někdo bez zábran strhal všechny kryty a víčka, propojil nakrátko spojení, které tak propojeno být nemělo. Jednoduše udělal všechno, aby ze speciálního dokonalého chronometru vyrobil prastarý budík. Po takové operaci tu zbyla spousta "zbytečných součástek", které měly v některých případech ohromující rozměry.
Ten dotyčný všechno rozházel po podlaze, jako kdyby s tím ničivým dílem pospíchal a chtěl s ním být hotov dříve, než se vrátí někdo, kdo by mu v tom mohl zabránit. Zajímavé bylo, že nikde nenašel jedinou židli, křeslo nebo aspoň něco, co by se těmto běžným předmětům podobalo. Možná že obyvatelé ani nevěděli, co to židle jsou. Třeba seděli na podlaze. Nebo se pohybovali tak, že se kutáleli. Pavlyš s sebou vlekl kameru a snažil se natočit všechno, co jen bylo možné. To pro jistotu. Kdyby se s ním něco stalo, zůstanou po něm aspoň tyhle záběry. Svítilna na přilbě jemně předla, tím více vynikalo to absolutní ticho kolem. Bylo to takové ticho, že se Pavlyšovi zdálo, že slyší něčí kroky nebo nějaký hluk. Měl sto chutí chodit po špičkách, aby náhodou někoho neprobudil, i když věděl, že tu nemá koho probudit. Chtěl odpojit přilbu se spojením, ale včas se zarazil. Kdyby v tom naprostém tichu korábu vznikl nějaký hluk, zvuk, hlas, ať ho zaslechnou.
Z takové neskutečné představy na něho najednou padla nejistota. Přistihl se dokonce při nesmyslném pohybu - ruku položil na rukojeť paprskometu.
"Podmíněný reflex," řekl si.
Pak zjistil, že to vyslovil nahlas. Ve sluchátkách zaslechl Dagův hlas.
"Co tím myslíš?"
"Ale zvykl jsem si, že jsme byli pořád spolu," odpověděl Pavlyš. "Není to tu zrovna útulné."
Pavlyš měl dojem, že se odněkud pozoruje a že vidí človíčka ve třpytícím se skafandru, takového broučka v obrovské plechovce nacpané všelijakou veteší. Chodba vedoucí kolem jeho kajuty končila kruhovou prázdnou místností. Pavlyš se odrazil od místa, kudy vstoupil, a dvěma skoky místnost překonal. Dál pokračovala přesně stejná chodba. Stěny i podlaha měly všude namodralý odstín, byly trochu vyrudlé, jako kdyby to způsobilo sluníčko. Světlo umístěné na přilbě se rozlilo do širokého paprsku. Stěny je vracely. Chodba před ním zatáčela. Pavlyš ji zakreslil do plánku. Kresba na něm připomínala elipsu, v jejíž přední části byl vyznačen otvor pro náklady a hangár pro člun, který odtud odletěl. Možná že to byl prostor pro záchrannou raketu. Dál měl na plánku ovládací pult s kruhovým sálem a další tři chodby směřující od pultu. Věděli sice, kde jsou umístěny motory, zatím je ale do plánu nevyznačili. Měli dost času, aby si mohli všechno dokonale prohlédnout. Asi po sto krocích chodba končila u pootevřeného vchodu. Leželo tu něco bílého, plochého. Pavlyš se k tomu předmětu pomalu sklonil. Sklopil hlavu, aby ho mohl dobře osvětlit. Byla to nějaká látka, bílý šátek. Chtěl ho překročit, zřejmě se však nechtěně látky dotkl a ta se rozpadla na prach.
"Škoda," zalitoval.
"Co se stalo?" zeptal se Dag.
"Starej se o sebe," řekl Pavlyš. "Nebo vypnu spojení."
"Jen to zkus. Za chvilku jsem za tebou. A nezapomeň na plánek!"
"To víš, že ne," odpověděl Pavlyš a zaznamenal do plánku vchod.
Za ním byla chodba širší, menší chodby z ní vyrůstaly jako větve. Pavlyš je zatím nezaznamenával. Zvolil si hlavní,

nejširší chodbu. Ta ho dovedla k dalšímu vstupnímu otvoru, který byl neprodyšně uzavřen.
"Tak to by pro dnešek mohlo stačit," řekl Pavlyš.
Dag neříkal nic.
"Proč nic neříkáš?" zeptal se Pavlyš.
"Nechci se plést do tvé samomluvy."
"Děkuju. Dorazil jsem k uzavřenému vchodu."
"Nepospíchej s otvíráním," radil Dag.
Pavlyš si posvítil na stěnu kolem vstupního otvoru. Spatřil vystouplý čtverec a přejel po něm rukavici. Vchod zlehka zajel do stěny a Pavlyš ustoupil stranou. Nic víc se však nestalo. Najednou měl pocit, že za ním někdo stojí. Prudce se otočil a světlo namířil do chodby. Samozřejmě tu nikdo nebyl. To mu prostě povolily nervy. Dagovi neřekl nic a překročil práh.
Ocitl se v prostorné místnosti, podél stěn se táhlý police. Na některých stály skříňky. Do jedné se podíval. Z jedné třetiny byla plná prachu. Těžko říct, co v ní bylo před tím.
Ve vzdáleném koutě místnosti svítilna nahmatala ještě jeden kousek látky. Pavlyš se rozhodl nepřibližovat se. Bude lepší když vezme konzervát a až na Zemi zjistí, z čeho ti neznámí dělali látku. Když už mířil paprskem stranou, najednou ho napadlo, že na tom kousku látky by mohlo být něco namalováno. Vykročil tím směrem. Byl na ní zřetelný černý nápis. Sklonil se. Usedl na bobek.
‚Jmenuji se Naděžda', bylo napsáno rusky na tom kousku látky.
Pavlyš ztratil rovnováhu. Rukou zavadil o látku a ta se rozpadla. Zmizela. A s ní i nápis.
"Jmenuji se Naděžda," opakoval Pavlyš.
"Cože?" zeptal se Dag.
"Bylo tu napsáno - jmenuji se Naděžda," řekl Pavlyš.
"A kde, prosím tě?"
"Už nikde," odpovídal Pavlyš. "Dotkl jsem se toho a ono to zmizelo."
"No zaplať pámbů," pronesl potichu Dag. "Uklidni se."
"Ale vždyť já jsem naprosto klidný."
(3)
Až do té chvíle byl koráb pro Pavlyše jakýmsi přízrakem, něčím neskutečným, jako kdyby to bylo dáno pravidly nějaké neznámé hry. A dokonce když zaznamenával na plánek, na plastickou destičku připevněnou k zápěstí levé ruky, síť chodeb a vstupních otvorů, nepodařilo se mu překročit práh této neskutečnosti. Připadal si jako laboratorní myš v bludišti. Na rozdíl od ní ale Pavlyš věděl, že toto bludiště má své meze a letí kosmickým prostorem ke sluneční soustavě.
Zpráva na šátku, který se mu rozpadl před očima, tato pravidla porušovala. Ta slova se sem nemohla dostat nějakým kouzlem, a proto z toho bylo možno udělat jediný závěr: nic takového neexistovalo. Stejného názoru byl i Dag. Byl by to i Pavlyšův názor, kdyby se ocitl na Dagově místě.
"Skutečně Naděžda?" zeptal se Dag.
"Skutečně," odpověděl Pavlyš.
"Poslyš," pokračoval Dag, "musíš to uvážit sám. Jsi přece fyziolog. Musíš vědět, o co jde. Raději tě vystřídám, nebylo by to lepší? Nebo ještě lépe - necháme koráb jak je a nebudeme ho prohlížet."
"Jsem v naprostém pořádku," prohlásil Pavlyš. "Jen se nevzrušuj. Šel jsem si pro konzervát."
"Na co?"
"Jestli najdu ještě nějakou takovou zprávu, musím ji pro tebe uchovat."
Při krátké cestě do své kajuty, když vytahoval ze skříňky se spoustou všelijakých věcí urovnaných Satem konzervát, celou tu dobu se snažil představit si před sebou šátek nebo snad list papíru se zprávou. Na nic podobného už nenarazil. Bylo to stejné jako s tváří někoho, koho máme rádi: snažíme si ji představit, ale paměť nám předkládá jenom jednotlivé, bezvýznamné detaily, které nás nemohou uspokojit - kadeř nad uchem, vrásku na čele. Pavlyš se mezitím vrátil do místnosti, kde na něho čekalo trochu bílého prachu (už měl strach, že zmizí i to), přestal si být jistý, že tam skutečně bylo něco napsáno. Rozum se pokoušel vyloučit jakékoli zázraky.
"Co děláš?" zeptal se Dag.
"Hledám vchod," uklidnil ho Pavlyš. "Chci se dostat dál."
"A jak to tam bylo napsáno?" zeptal se Dag.
"Rusky."
"Jak ten rukopis vypadal? A jaká to byla písmena?"
"Písmena? Tiskací a dost velká."
Objevil další vchod. Jeho kryt se plynule odsunul. Byla to zvláštní místnost. Někdo ji rozdělil přepážkami na různě velké úseky. Některé byly zaskleny, jiné byly odděleny od chodby tenkou síťkou. Vprostřed chodby trčela polokoule podobající se veliké želvě asi šedesát centimetrů v průměru. Pavlyš se jí jemně dotkl. Želva se nečekaně zlehka rozjela chodbou, jako kdyby se pohybovala na dobře promazaných kolečkách. Pak narazila na stěnu a znehybněla. Paprsek svítilny ve tmě vyhmatával různá zákoutí a výklenky. Skoro všechny byly prázdné. Jenom v jednom ležely na hromadě kameny, v druhém kusy dřeva. Když se podíval blíž, zbytky dříví mu připadaly jako pozůstatky nějakého velkého hmyzu. Dál postupoval pomalu, každou chvíli podával na koráb hlášení o všem, co se dělo.
"Poslyš," ozval se Dag, "mám něco pro tebe. Ten koráb byl zřejmě opuštěn před čtyřiceti lety."
"A nebylo to před třiceti?"
"Možná že i před padesáti. Dostal jsem předběžnou zprávu od mozku."

"Neblázni," řekl Pavlyš. "Před třiceti lety jsme se přece ještě nedostali za hranice sluneční soustavy."
"Já vím," odpověděl mu Dag, "ještě to prověřím. Jenom jestli jsi neměl halucinace."
Neměl co prověřovat. Tím spíš, když věděli, že koráb, který našli, se od Slunce nevzdaloval. V krajním případě se k němu po řadu let blížil. Před tím se však musel vzdalovat. A před čtyřiceti padesáti lety lidé dobývali Mars, přistávali na Plutu. A tam za Plutem byl pro ně neznámý vesmír, asi jako pro dávné mořeplavce neznámé země. A v tom vesmíru neuměl nikdo mluvit ani psát rusky...
Pavlyš přešel do dalšího patra, pokoušel se orientovat v labyrintu chodeb, výklenků, komor. Po půl hodině řekl:
"Byli to nějací vetešníci."
"A co Naděžda?"
"Zatím nic."
Možná že stopy po Naděžde přehlédl, možná že kolem nich jen procházel. Vždyť i na Zemi stačí poodejít od standardního světa letišť a velkých měst a člověk ztratí možnost i právo posuzovat skutečný smysl věcí a jevů. Tím nesrozumitelnější byl smysl předmětů na korábu. I účel té polokoule, která se mu s takovou lehkostí rozjela, výklenků nacpaných všelijakými věcmi a přístroji, jejichž užití bylo naprosto nepochopitelné, propletence drátů a trubek, výrazných skvrn na stěnách a mřížek na stropě, úseků s kluzkou podlahou a popraskaných zpola průhledných přepážek. Pavlyš nebyl schopen přijít na to, jací obyvatelé korábu vlastně byli. Jednou se totiž dostal k místnosti, kterou mohli obývat obři, podruhé se zase ocitl před komůrkou, která mohla patřit trpaslíkům, pak dorazil k zamrzlému bazénu a připadalo mu, že vidí nějaká těla v kalném ledu. Pak se ocitl v prostorném sále, jehož vzdálená stěna připomínala přístroj posetý slepými obrazovkami, řady knoflíků se táhly u samotné podlahy i u stropu dobrých pět metrů vysoko.
Tato nelogičnost, nedůslednost neznámého světa ho dráždila, protože mu nedovolovala vytvořit si ani tu nejjednodušší pracovní hypotézu, k níž by mohl připojovat další fakta. A právě tohle jeho mozek unavený blouděním takovým labyrintem neustále vyžadoval.
Za řídkou mříží (někdy bylo možno dokonce prolézt mezi dráty) ležela černá hmota vyschlá ve vakuu. Nejspíš to kdysi byla živá bytost velká asi jako pozemský slon, že by to byl jeden z kosmonautů? Mříž ho však oddělovala od chodby. Sotva by se musel skrývat za mřížemi. Na okamžik ho napadlo, že tento kosmonaut byl potrestán. Prostě ho dali do vězení. A když pak museli ve spěchu opustit koráb, jednoduše na něho zapomněli. Nebo ho nechtěli vzít s sebou.
Pavlyš tu myšlenku sdělil Dagovi, ten však namítl:
"Záchranný člun byl propočten na podstatně menší bytosti. Vždyť jsi viděl hangár."
Dag měl pravdu.
Na podlaze se vedle vyschlé hmoty povalovala prázdná nádoba, kulatá prázdná nádoba asi patnáct centimetrů v průměru. Za další půlhodinu objevil Pavlyš v následující chodbě kajutu, v níž žila Naděžda. Nevstoupil dovnitř. Zastavil se na prahu, hleděl na pečlivě ustlanou postel s šedivý mi povlaky, na šátek pohozený na podlaze, byl vyrudlý častým praním, takže drobné růžové puntíky na něm skoro nebylo vidět, na polici, kde stál hrníček s uraženým uchem. Kdykoli se sem později vracel, vždycky tu nalézal spoustu dalších Naděždiných drobností, nalézal po ní stopy i na dalších místech korábu. Tehdy si však zapamatoval jenom růžové puntíky na šátku a hrníček bez ucha. Protože takový nález byl mnohem neskutečnější než tisíce neznámých strojů a přístrojů.
"Všechno je v pořádku," řekl Pavlyš. Uvedl do chodu rozprašovač konzervátu, aby uchoval v kajutě všechno v původním stavu. Teprve pak vstoupil.
"Co je v pořádku?" zeptal se Dag.
"Našel jsem Naděždu."
"Cože?"
"Ale ne, Naděždu ne. Našel jsem, kde tu žila."
"Vážně?"
"Jistě. Je tady její hrníček. A ještě tu zapomněla šátek na hlavu."
"Hele," Dag na to, "věřím, že ses nezbláznil. Stejně tomu ale nemůžu uvěřit."
"Já taky ne."
"Představ si," uvažoval Dag, "že bychom přistáli na Měsíci a našli dívku, jak tam sedí a dejme tomu vyšívá."
"Tak tohle je něco podobného," přitakal Pavlyš. "Jenomže je tady jenom hrníček. S uraženým uchem."
"A kde máš Naděždu?" zeptal se Sato.
"To nevím," řekl Pavlyš. "Ta už tu hodně dlouho není."
"A co dál?" zeptal se Dag.
"Tak něco povídej. Jak vypadala?"
"Byla krásná," prohlásil Sato.
"Samozřejmě," souhlasil Pavlyš. "Byla moc hezká."
Vtom si Pavlyš všiml malé, až po okraj naplněné skříňky za lůžkem. Jako kdyby se Naděžda chystala na cestu, něco jí v tom ale zabránilo, musela všechno nechat tady a odejít s prázdnýma rukama. Pavlyš postříkal všechny ty věci konzervátem a poskládal je na lůžku. Byla tam sukně z nějaké umělé hmoty sešitá nylonovými tlustými nitěmi, takový pytel s vystřihnutou dírou pro hlavu a ruce, dál snad šála nebo přehoz, to bylo spleteno z různobarevných drátků...
"Žila tady hodně dlouho," oznamoval Pavlyš.
A docela na dně skříňky ležel svazek bílých čtvercových lístků popsaných pravidelným písmem silně skloněným doprava. Pavlyš se přemohl a nečetl, co je na nich napsáno, dokud je nezpevnil a neujistil se, že se mu nerozpadnou pod rukama. Číst je začal, teprve až když se vrátil do své buňky, kde si mohl svléknout skafandr, ulehnout na měkkou matraci a pořádně si posvítit.

"Čti nahlas," požádal ho Dag, ale Pavlyš to odmítl. Byl nesmírně unavený. Slíbil, že přečte jen ta nejzajímavější místa. Nejdřív si to všechno ale prohlédne sám. Beze slova. Dag nic nenamítal.

(4)

‚Tenhle papír jsem objevila před dvěma měsíci, nedokázala jsem ale najít nic, čím bych mohla psát. Teprve včera mě napadlo, že ve vedlejší místnosti, kde sedí jeden z hlupáčků, jsou shromážděny kameny vypadající jako tuha. Jeden z nich jsem si tam vzala. A teď začnu psát.' (Druhý den si Pavlyš všiml poškrábaných stěn v Naděždině kajutě, škrábance byly v dlouhých sloupcích pod sebou, a tak ho napadlo, že to mohl být Naděždin kalendář.)

‚Už dávno jsem si chtěla psát deník, protože pořád věřím, že jednou, i kdybych se takového dne neměla dočkat, mě někdo najde. Člověk přece nemůže žít bez jakékoli naděje. Někdy lituji, že nevěřím v boha. Mohla bych na něho spoléhat a myslet si, že to všechno je zkouška, kterou na mě seslal.'

Tím lístek končil. Pavlyš si uvědomil, že lístky jsou uspořádány časově za sebou, ale Naděžda že nemohla psát deník každý den. Někdy zřejmě uplynuly týdny, než se znovu dostala ke psaní.

‚Dneska jsou nějak uspěchaní. Mám to proto také těžší. Zase jsem kašlala. Vzduch se tady ani nepohne. Ale člověk si zřejmě může zvyknout na všechno. Nejtěžší ze všeho však je, když se ocitne sám. Naučila jsem se povídat si nahlas. Nejdřív mi to bylo trapné, pořád jsem si myslela, že mě může někdo slyšet. Teď už si dokonce i zpívám. Musím zaznamenat, jak se to všechno se mnou stalo, protože nedej pámbů, aby se ještě někdo jiný dostal do mé situace. Dnes mi je zvláště těžko a když jsem šla do zahrady, cestou jsem se tak zadýchala, že jsem si musela sednout a odpočinout rovnou u jedné stěny a hlupáčkové mě přivlekli zpátky napůl mrtvou.'

Po dvou dnech Pavlyš našel, čemu Naděžda říkala zahrada. Byl to velký hydroponický uzel. Něco na způsob botanické zahrady.

‚Hned píšu, protože stejně nemůžu nikam jít, navíc mě hlupáčkové nikam nepustí. Zřejmě se naše společnost na korábu rozroste. Nevím jenom, jestli to všechno uvidím...'

Třetí lístek byl psán drobnějším, avšak nesmírně pečlivým písmem. Naděžda šetřila papírem.

‚Jestli se sem někdy dostanou lidé, ať se o mně dozvědí všechno. Jmenuji se Sidorovová Naděžda Matvejevna. Narodila jsem se v roce 1923 v Jaroslavském okrese ve vesnici Gorodišče. Tady jsem vystudovala střední školu, pak jsem chtěla jít na vysokou, ale zemřel mi otec Matvej Stěpanovič, matka nemohla pracovat sama v kolchoze a navíc se ještě starat o domácnost. Proto jsem začala pracovat v kolchoze také, i když jsem pořád věřila, že jednou budu studovat dál. Mé sestry Věra a Valentina vyrostly, můj sen se splnil a já jsem začala studovat zdravotnickou školu v Jaroslavli, válku jsem prožila v nemocnicích jako zdravotní sestra. Po válce jsem se vrátila do Gorodišče a tady jsem začala pracovat opět jako sestra v místní nemocnici. V roce 1948 jsem se provdala, přestěhovali jsme se do Kaljazinu a rok nato se mi narodila dcera Olinka. Můj muž, řidič, zemřel v roce 1953 při automobilové nehodě. Zůstala jsem s Olinkou sama.'

Pavlyš seděl v koutě místnůstky pod uzavřenou bílou obytnou buňkou. Naděždin životopis četl nahlas. Nebylo to nic zvlášť obtížného, psala čitelně silně nakloněným oblým písmem, na některých místech už grafit opadal, to pak Pavlyš nakláněl lístek papíru, aby mohl všechno přečíst podle vytlačených stop na lístku. Lístek odložil a opatrně vzal do ruky další, domníval se, že tu najde pokračováni celého příběhu.

"Tak ve třiapadesátém jí bylo třicet let," řekl Sato.

"Čti dál," vybídl ho Dag.

"Tady ale píše o něčem úplně jiném," sděloval Pavlyš. "Nejdřív si to přečtu sám."

"Čti to rovnou nahlas," urazil se Dag.

Pavlyše v té chvíli napadlo, jak dlouho mu Dag nic nezáviděl a jak si oni dva navzájem vlastně nic nezáviděli.

‚Dnes sem přivlekli další. Uložili je do dolního patra do prázdných klecí. Nemohla jsem zjistit, kolik jich je. Určitě víc. Hlupáček přede mnou zavřel dveře a mě tam nepustil. Najednou jsem si uvědomila, jak jim závidím. Ano, závidím těm nešťastníkům, kteří byli navždy odtrženi od svých rodin a domovů, kteří sem byli uvězněni za něco, co nikdy neudělali. Je jich několik. Snad tři, snad pět. Jenom já jsem dočista sama. Čas tady plyne nesmírně jednotvárně. Kdybych se tu nenaučila něco dělat, už dávno bych umřela. Kolik let tady jsem? Odhaduji, že probíhá čtvrtý rok. Budu to muset zkontrolovat a přepočítat čárky. Mám jenom strach, že to není přesné. Žádné záznamy jsem nedělala, když jsem byla nemocná, dostala jsem se z toho jenom proto, že jsem myslela na Olinku, co se dá dělat, pustím se do práce. Hlupáček mi přinesl nitě a dráty. Něco přece jenom pochopí. Jehlu jsem si našla ve druhém patře. Nejdřív mi ji chtěl jeden hlupáček sebrat. Dostal chudinka strach.'

"Tak co je?" zeptal se Dag.

"Všechno číst přece nemůžu," vysvětlil mu Pavlyš. "Počkejte, tohle vypadá jako pokračování."

‚Jednou tyto lístky uspořádám po pořádku. Pořád si myslím, že si je někdy někdo přečte. Já už nebudu, můj prach se rozletí vesmírem, ale papírky to přežijí. Moc tě prosím, kdo budeš tohle číst, najdi mou dceru Olgu. Jistě už bude velká. Vysvětli jí, co se stalo s její matkou. Můj hrob sice nikdy nenajde, přesto je mi při takovém pomyšlení lépe. Kdyby mi někdy někdo řekl, že se dostanu do takového strašného vězení, že budu naživu, ale stále budu mít pocit, že už dávno nejsem, zemřela bych hrůzou. Jenže já žiju. Snad proboha Timofeje nenapadne, že jsem opustila dítě a nechala mu je na krku a že jsem si odjela hledat příjemnější život. Ne, nejspíš prohledali celé to říční rameno a myslí si, že jsem se utopila. Ten večer mi nikdy nevymizí z paměti, protože to byla výjimečná chvíle. Ne kvůli tomu neštěstí, to vůbec ne. Tehdy se mělo v mém životě něco změnit... A změnilo se, jenomže úplně jinak.'

"Ne," prohlásil Pavlyš a lístek odložil. "To jsou příliš soukromé věci."

"Prosím tě, co na tom může být po tolika letech soukromého?"

"Je tam o Timofejovi. Vždyť ani nevíme, kdo to ten Timofej byl. Nějaký její známý. Třeba někdo z nemocnice. Počkej, budu hledat dál."

"Jak můžeš takhle uvažovat?" rozčilil se Dag. "V tom spěchu klidně něco důležitého přehlédneš."
"Nic takového neudělám," uklidnil ho Pavlyš. "Těmhle papírkům je spousta let. Ty dva přece nemůžeme hledat a ji nemůžeme zachránit. Stejně bychom mohli přistupovat ke klínovému písmu. Žádný zásadní rozdíl v tom vlastně není."
‚Po manželově smrti jsem zůstala s Olinkou sama, nepočítám-li sestry. Ty ale bydlely daleko, měly své rodiny a své starosti. Moc přepychově jsme si nežily, pracovala jsem v nemocnici a v roce 1956 jsem byla jmenována vrchní sestrou. Olinka měla začít chodit do školy, do první třídy Měla jsem možnosti se znovu provdat, chtěl si mě třeba vzít jeden lékař z naší nemocnice, hodný, i když dost starý člověk. Odmítla jsem ho, protože jsem si myslela, že i já mám své mládí za sebou. Je nám i ve dvou s Olinkou dobře. Pomáhal nám bratr mého muže Timofej Ivanov, válečný invalida, který pracoval jako hajný nedaleko našeho města To neštěstí se mi přihodilo koncem srpna 1956. Přesně si už nepamatuju, kolikátého bylo, vím jenom, že to bylo v sobotu večer... Tehdy se nám v nemocnici nahrnula spousta práce, hodně lidí mělo dovolenou a já jsem zastupovala jiné kolegyně. Olinku si naštěstí k sobě vzal jako vždycky Timofej do své hájenky. Přijížděla jsem za nimi vždycky v sobotu navečer autobusem, pak jsem šla pěšky, těšila jsem se, že si přes neděli pořádně odpočinu. Timofejova hájenka stála v borovém lese poblíž Volhy.'
Pavlyš se odmlčel.
"A co bylo dál?" zeptal se Dag.
"Musíš počkat, až najdu další lístek."
‚Pokusím se popsat, co se stalo, udělám to nejpodrobněji, protože jako pracovník ze zdravotnictví chápu, jaký význam má správná diagnóza, pro někoho možná budou takové podrobnosti k něčemu dobré. Možná že tenhle můj popis, dostane-li se do rukou nějakého odborníka, pomůže vysvětlit jiné podobné případy, pokud k nim došlo. Ten večer mě Timofej s Olinkou vyprovodili k řece, kam jsem šla mýt nádobí. Na tomhle místě vede cesta od Timofejovy hájenky až k vodě. Timofej na mě chtěl počkat, ale já jsem se bála, aby Olinka nenastydla. Bylo tehdy poměrně chladno, tak jsem ho požádala, aby s ní odešel domů a jemu jsem řekla, že se hned vrátím. Ještě nebyla úplná tma. Po třech čtyřech minutách, když ti dva odešli, zaslechla jsem slabé bzučení. Nepovažovala jsem to za nic divného, napadlo mě jenom, že daleko odtud po Volze pluje nějaký motorový člun. Najednou na mě ale padl takový nedobrý pocit, předtucha něčeho zlého. Pohlédla jsem na řeku. Žádný člun jsem nikde neviděla...'
(5)
Pavlyš vyhledal další lístek.
‚... uviděla jsem ale, že směrem ke mně, trochu nade mnou, letí něco podobného ponorce bez křídel. Měla jsem dojem, že je stříbrný. Člun se snesl přímo přede mnou, odřízl mi cestu zpátky. Bylo mi to divné. V době války jsem viděla všelijakou válečnou techniku a nejdřív mě napadlo, že je to nějaký nový typ letadla, které tu musí nouzově přistát, protože mělo poruchu. Chtěla jsem odejít a schovat se za stromem, aby se mi nic nestalo, kdyby třeba vybuchlo. Z loďky se ale vysunula železná chapadla, z nich se vyhrnuli hlupáčci. Tehdy jsem ještě nevěděla, že to jsou hlupáčci, v té chvíli jsem ztratila vědomí a nejspíš jsem zřejmě upadla...'
"A co dál?" zeptal se Dag, když přestávka trvala příliš dlouho.
"Nic," odpověděl mu Pavlyš.
"No co bylo dál?"
"Nic víc o tom už nepíše."
"Tak o čem píše dál?"
Pavlyš mlčel. Četl si pro sebe.
‚Vím, jak se dostat do dolního patra. Vede tam cesta ze zahrady a hlupáčkové ji nehlídají. Strašně jsem se chtěla podívat na nováčky. Nikdo z mých sousedů totiž nepatřil mezi rozumné bytosti. Zvykla jsem si chodit ke drakovi do klece. Nejdřív jsem se ho bála. Pak jsem si všimla, čím ho hlupáčkové krmí. Byla to jenom tráva ze zahrady. Tak mě napadlo, že je to býložravec a že mi určitě nic neudělá. Možná že bych k němu do klece nepřišla ještě hezky dlouho, ale jednou jsem šla kolem a vidím, že je nějaký nemocný. Hlupáčkové se kolem něho motali, dávali mu potravu, něco měřili, šťouchali do něho. Drak ležel na boku a ztěžka dýchal. Přistoupila jsem tehdy ke mříži a podívala se na něho zblízka. Jsem přece ze zdravotnictví a mou povinnosti je pomáhat při utrpení. Hlupáčkům bych pomoct nemohla, jsou ze železa. Draka jsem si prohlédla, i když jen přes mříže. Byl zraněn, zřejmě se chtěl dostat z klece ven. Musí mít obrovskou sílu, ale moc rozumu se na něho nedostalo. Sebrala jsem tehdy odvahu, život přece není žádná procházka. Drak tu byl ještě dříve než já, musel si na mě už zvyknout, viděl mě snad tisíckrát. Řekla jsem hlupáčkům, aby mi tu nepřekáželi a přinesli teplou vodu. Samozřejmě že to bylo riziko. Nemohla jsem dělat žádné rozbory, nevěděla jsem o něm vůbec nic. Rány se mu podebraly, tak jsem mu je vymyla a jak to šlo, taky převázala. Žádný odpor mi nekladl. Dokonce se natáčel, aby mi práci usnadnil.'
Další lístek se sem dostal zřejmě odněkud zespoda svazku, neměl s těmi předcházejícími vůbec žádnou souvislost.
‚Dnes jsem se pustila znovu do psaní, ale ruce mě nechtějí poslouchat. Ptákovi se podařilo uletět z klece. Hlupáčkové se ho pokoušeli chytit do sítě, honili ho po chodbách. Také jsem ho chtěla chytit, měla jsem strach, že se potluče. Pták se dostal do velkého sálu, v plném letu narazil do trubky a spadl. Když ho pak hlupáčkové táhli do svého muzea, vzala jsem si z něho tenké dlouhé pero, připomínalo spíš rákos. Ptáka jsem litovala a současně mu záviděla. Našel v sobě sílu skoncovat se sebou, když se nemohl dostat na svobodu. Ještě před rokem by mě mohl takový příklad silně ovlivnit. Teď jsem ale zaměstnaná. Nemůžu odejít jen tak. Cíl mé práce je sice neskutečný, přes to všechno existuje. Takhle rozladěná a zamyšlená jsem šla za hlupáčky, zapomněli za sebou zajistit přístup do muzea. Tam jsem ale nešla, není tam vzduch, jenom jsem se podívala skleněnou stěnou. Uviděla jsem nádoby, krychle, baňky, do nichž hlupáčkové ukládají ty, kdo nevydrželi tuto cestu: do formalinu nebo něčeho podobného. Pochopila jsem, že uplyne ještě několik let a mě, až budu mrtvá, nespálí nebo nepohřbí, ale dají do skleněné nádoby, aby se mohli hlupáčkové nebo jejich páni pokochat pohledem na člověka. Bylo mi z toho smutno. Vyprávěla jsem o tom Bale. Jen se přikrčila a dala mi najevo, že

se toho taky bojí. Sedím teď nad papírem a představuji si sama sebe, jak plavu ve skleněné nádobě.'
Po několika dnech Pavlyš vyhledal muzeum. Kosmická zima zmrazila tekutinu, v níž byly uchovávány exponáty. Pavlyš procházel pomalu od nádoby k nádobě, pečlivě prohlížel právě nádoby větší. Obával se, že tu najde Naděždu. Ve sluchátkách slyšel každou chvíli Daga nebo Sata - tak co, našels něco? Pavlyš sdílel Naděždin strach. Lepší by bylo cokoli než skleněná nádoba s formalinem. Skutečně našel nádobu s ptákem, nádherným duhovým stvořením s dlouhým ocasem a velkým okem na hlavě bez zobáku. Pak ještě našel baňku, v níž byla Bala. O ní se vypráví v následujících lístcích.
‚Stále se ve svém vyprávění pletu, protože to, co se děje nyní, je důležitější než to, co se událo před lety. Nejsem nějak v stavu popsat to mé dobrodružství souvisle. Ocitla jsem se v malé místnůstce. Svítilo tam světlo, tlumené a mrtvé světlo. To nebyla místnost, kde žiju teď. V místnůstce se povalovaly vykopané lastury, které sem hlupáčkové dopravili asi před rokem. Za více než čtyři roky jsme celkem šestnáctkrát zastavovali, vždycky přitom propukal strašný zmatek, hlupáčkové do korábu vláčeli nejrůznější věci, někdy i živé bytosti. Tak se také v mé místnůstce kromě mne objevil i hrníček, který jsem tehdy u řeky myla a který se mi později velice hodil, větvičky z borovice, tráva, kameny a různý hmyz. Teprve pak jsem pochopila, že se potřebovali dozvědět, co mi mají dávat k jídlu. Nejdřív jsem totiž myslela, že se sem ty věci dostaly čistě náhodou. Nejedla jsem nic, neměla jsem na to ani pomyšlení. Sedla jsem si, zaklepala na stěnu, byla pevná, tvrdá, stále jsem kolem sebe slyšela bzučení, jako kdyby tu pracovaly stroje z parníku. Kromě toho jsem pocítila velkou lehkost, tady je vůbec všechno lehčí než na Zemi. Kdysi jsem četla, že na Měsíci je přitažlivost taky menší a jestli vůbec někdy lidé poletí ke hvězdám, jak o tom psal Ciolkovskij, nebudou vážit vůbec nic. Právě tahle slabá přitažlivost mi pomohla pochopit, že už nejsem na Zemi, že mě unesli, odvezli dočista jako kavkazského zajatce a pořád se nemohli dostat na místo určení. Strašně moc věřím, že i lidé na naší Zemi se jednou naučí létat do kosmického prostoru. Mám ale strach, že než k tomu dojde, bude pozdě.'
Pavlyš tyto řádky přečetl nahlas. Dag na to řekl:
"O jeden jediný rok se nedožila první družice."
Sato ho však poopravil:
"Ona ale byla naživu, když létal Gagarin."
"Snad. To jí ale život neusnadnilo."
"Kdyby to věděla, bylo by to pro ni snazší," uvažoval Pavlyš.
"Tím si nejsem jist," pochyboval Dag. "Určitě by v takovém případě čekala, že ji někdo osvobodí. A nedočkala by se."
"O to přece nejde," řekl Pavlyš. "Pro ni by bylo důležité vědět, že my to také dokážeme."
A dál už četl nahlas, dokud se neunavil:
‚Přinesli mi potravu a čekali ve dveřích, jestli to budu jíst nebo ne. Ochutnala jsem takovou podivnou kaši, trochu slanou, spíš jídlo bez chuti. Tehdy jsem ale měla hlad a byla jsem pořád trochu jako omráčená. Stále jsem pozorovala hlupáčky, stojící ve dveřích jako želvy, a požádala jsem je, aby sem přivedli jejich velitele. Nevěděla jsem tehdy, že jejich náčelníkem je STROJ, který je umístěn podél celé stěny toho nejvzdálenějšího sálu. Nevěděla jsem, co je to za pány, vlastně to nevím ani dnes, kteří vyslali do vesmíru tenhle koráb a v něm jenom samé kovové automaty. Pak jsem přemýšlela, jak se dozvěděli, jaká strava mi neuškodí. A lámala jsem si hlavu, dokud jsem se nedostala do jejich laboratoře. Tady mě napadlo, že mi vzali krev, když jsem byla v bezvědomí, a podle ní prozkoumali můj organismus Podle toho přišli na to, co v jakých dávkách potřebuju, abych neumřela hlady. Ale co to je, když se řekne, že něco chutná, o tom nemají ani potuchy. Na ty hlupáčky se už dlouho nezlobím. Jsou jako vojáci, kteří plní rozkaz. Jenomže vojáci, mohou vždycky přemýšlet, oni však ne. Celé první dny jsem proplakala, chtěla jsem na svobodu a pořád jsem nebyla schopna pochopit, že ke svobodě musím letět a letět. A nikdy nedoletět.
... Najednou jsem byla plná takového neklidu. Byla to určitě předtucha, že už nejsem sama. Mám teď takový dojem, že se brzy musí něco stát. Neměla jsem potuchy, jestli to bude k lepšímu. K horšímu se to snad už ani změnit nedá. Dnes se mi zdálo o Olince a ve spánku mi bylo divné, že neroste, že je pořád taková malá. Vždyť už by měla být velká. Ale ona se pořád jenom smála. Když jsem se probudila, seděl ve mně právě ten neklid.'
(6)
‚Nemohlo to snad znamenat, že Olinka už není na světě? Až doposud jsem vůbec nevěřila na nějaké předtuchy. Ani na frontě ne. Už jsem se takových hloupých úvah nabažila. A teď jsem se celý den nemohla uklidnit. Pak mě napadla ještě jedna věc - jak můžu vědět, že ty dny počítám správně? Čárku udělám vždycky, když ráno vstanu. Jenomže je to doopravdy ráno? Co když teď spím častěji. Nebo naopak méně? To se přece nedá odhadnout. Tady je všechno pořád stejné. Napadlo mě, že třeba neuplynuly celé čtyři roky, ale jenom dejme tomu dva. Nebo rok. Může to ale být docela naopak, mohlo uplynout pět, šest, sedm nebo kdo ví kolik roků. Kolik je teď Olince let? A kolik je mně? Třeba jsem už stará ženská. Tak mě to rozrušilo, že jsem se rozběhla k zrcadlům. Samozřejmě že to žádná zrcadla nebyla. Bylo to trochu vypouklé, kulaté a podobalo se to televizním obrazovkám. Někdy se na nich míhají zelené a modré klikaté čáry. Žádné jiné zrcadlo nemám. Dlouho jsem se do těch obrazovek dívala. Dokonce i hlupáčkové, kteří tam měli službu, mi dávali znamení a ptali se, co potřebuji. Jenom jsem po nich mávla rukou. Už je pryč čas, kdy jsem jim říkala, že to jsou kati, trapiči, fašisti. Teď už se jich nebojím. Bojím se jenom jejich Stroje. Toho velitele. Dlouho jsem se dívala do zrcadel, přecházela od jednoho ke druhému a hledala to nejsvětlejší. Nic jsem si tím ale nevysvětlila. Snad jsem to skutečně byla já, jenom jsem měla propadlejší oči a tváře jako kdyby mi zmodraly. To ale nejspíš bylo tím zrcadlem. A pod očima jsem samozřejmě měla váčky. Vrátila jsem se k sobě.'
"To je ale zajímavé, co tomu říkáš, Pavlyši?" zeptal se Dag.
"Co máš na mysli?"
"Přece tenhle problém. Když izoluješ na několik let člověka, že neví nic o průběhu času mimo prostor, kde žil, změní se nebo nezmění jeho biologický cyklus?"

"Na tohle teď zrovna vůbec nemyslím," zavrtěl hlavou Pavlyš.
‚Vzpomněla jsem si teď na koťátko. Úplně jsem na ně zapomněla. Až dnes jsem si na ně vzpomněla. Kde vzali to koťátko? Samozřejmě že na Zemi. Kňučelo a mňoukalo. Trvalo to dlouho. Takhle vyvádělo v sousední místnosti, hlupáčkové tam pořád běhali a pořád nemohli přijít na to, že kotě chce mléko. Byla jsem tehdy ještě strašně bázlivá, když mě ke kotěti přivedli a mysleli si, že mu mohu pomocí. Já jsem jim ale nedokázala vysvětlit, co je to mléko. V jejich syntetické potravě zřejmě něco chybělo. S koťátkem jsem se trápila tři dny. Ředila jsem mu kaši vodou a při těchto starostech jsem dokonce zapomínala na své utrpení. Kotě ale pošlo. Člověk vydrží víc než zvíře, i když se říká, že kočka má osm životů. A já jsem naživu. Koťátko mají podle všeho taky v muzeu. Teď už bych si věděla rady, čím ho nakrmit. Vím, jak se dostat do laboratoře. A hlupáčkové se ke mně chovají docela jinak. Zvykli si. Drak je na tom ovšem špatně. Je vidět, že brzy umře. Včera jsem u něho proseděla spoustu času, znovu jsem mu vymyla rány. Je strašně zesláblý. V souvislosti s ním jsem udělala objev. Ten drak může zřejmě nějak působit na mé myšlenky. Ne že bych mu rozuměla, ale když ho něco bolí, vnímám to i já. Vím, že má z mého příchodu radost. A je mi teď líto, že jsem si to neuvědomila dřív, že jsem se ho bála. Je na tom docela stejně jako já. Je taky v zajetí. Jenomže je nešťastnější. Po celou tu dobu ho chovali v kleci. Třeba ten drak je zdravotní sestra v nějaké nemocnici na nějaké nesmírně vzdálené planetě. Třeba taky přišel navštívit svou dceru a dostal se do téhle zoologické zahrady. A strávil mnoho let v kleci. Přes to všechno se snažil hlupáčkům dokázat, že není hloupější než oni. Takhle zemře, aniž by to dokázal. Nejdřív jsem to brala na lehkou váhu, pak jsem se ale rozplakala. Teď tu sedím a brečím, i když bych už měla jít, protože mě čekají.
Když tak přemýšlím o drakovi, říkám si, že můj osud bude lepší. Já mám aspoň omezenou svobodu. A využívala jsem ji od samotného začátku. Od té doby, co mi umřelo koťátko. Dlouho jsem přemýšlela, proč se situace vyvinula tak, že všichni ostatní zajatci, ať už jich tu bylo kolik chtělo (za přepážkami v ostatních patrech byl vzduch jiný, tam jsem jít nemohla, ale i tam jsou určitě zajatci), jsou zavření. Jenom já jsem se mohla poměrně volně pohybovat po jednotlivých patrech. Jak mohli dojít k závěru, že jim nejsem nebezpečná? Třeba jsem podobná těm jejích pánům. Svěřili mi koťátko. Pustili mě do zahrady a ukázali, kde jsou semena. Smím chodit do laboratoře. Hlupáčkové mě dokonce poslouchají.
Ten, kdo bude tyhle lístky číst, určitě bude přemýšlet, kdo to vlastně ti hlupáčkové jsou. Říkám tak železným želvám. Jakmile jsem se dozvěděla, že to jsou stroje, že nedokáží porozumět těm nejjednodušším věcem, začala jsem jim tak říkat. Jenom tak pro sebe. Když se nad tím vším ale zamyslím, nejsem na tom vlastně o mnoho lépe než ti, kdo jsou v klecích a v komorách. Mé vězení je jenom větší, prostornější než mají oni. To je celé. Přesto jsem se pokoušela prostřednictvím těch hlupáčků jejich Stroji vysvětlit, že to je zločin takhle unést živého člověka a držet ho v takových podmínkách. Chtěla jsem mu vysvětlit, že by bylo lepší, kdyby se spojili s námi, se Zemí. Pak jsem se ale přesvědčila, že kromě strojů tu vůbec nikdo není. A ty dostaly příkaz - budete létat z planety na planetu, shromažďovat, s čím se tam setkáte, a dopravíte to domů. Jenomže ta zpáteční cesta jim trvá strašně dlouho. Ještě pořád doufám, že se toho dožiju, že se s nimi setkám a všechno jim vyložím. Možná že nemají ani potuchy, že někde jinde, kromě jejich planety, může být rozumný život.'
Když Pavlyš dočetl tenhle lístek, Dag prohlásil:
"Dá se říct, že v podstatě uvažovala zcela logicky."
"Samozřejmě, byl to průzkumný automatický koráb," řekl Pavlyš. "Je tu ale jedna záhada. A Naděžde to neušlo."
"Záhada?" zeptal se Sato.
"Připadá mi divné," pokračoval Pavlyš, "že takový obrovský koráb vyslaný na dálkovou cestu neměl žádné spojení se základnou, se svou planetou. Zřejmě už letěl řadu let. A za tu dobu přece informace musela zestárnout."
"V tom s tebou souhlasím," přikývl Dag. "Představ si, že takových korábů je několik. Každý má přidělen nějaký úsek galaxie. A pak si létají dlouhá léta. To není důležité. Vždyť organický život naleznou, aspoň tomu věříme, na jednom světě z tisíce. A shromažďují tak informace. Co znamená sto let pro civilizaci, která může vysílat takové automaty? Oni si pak už jen ve volné chvíli prohlédnou získané trofeje a rozhodnou, kam pošlou svou výpravu."
"To berou všechno, co jim přijde pod ruku?" zeptal se Sato, aniž tím nějak skrýval své nepřátelství k majitelům korábu.
"Jaká hlediska mohou automaty mít, aby mohly rozlišit rozumnou bytost od nerozumné?"
"Naděžda byla například oblečena. Viděly naše města."
"To mě nepřesvědčuje," řekl Pavlyš. "Kde je záruka, že v nějakém světě nechodí rozumné bytosti nahé a neoblékají naopak svá domácí zvířata?"
"Pravděpodobnost, že takhle někde unesou rozumnou bytost, je tak malá," dodal Dag, "že ji prostě neberou na zřetel. V každém případě se ale snaží své trofeje zachovat při životě."
"Takové řeči nemají smysl," udělal závěr Pavlyš a vzal další lístek. "Zatím nevíme vůbec nic o těch, kdo ten koráb poslali. A nevíme, co tím sledovali. V galaxii, kterou známe, nic takového neexistuje. Znamená to, že jsou zdaleka. Víme jenom, že byli u nás, ale z neznámého důvodu se nevrátili domů."
"Třeba je to k něčemu dobré," uvažoval Dag.
Ostatní mlčeli.
‚Jednou, až bude čas, napíšu o mých prvních letech ve vězení. Teď už to všechno je jako v mlhách, nesmírně daleko je ta má hrůza a zoufalství včetně toho, jak jsem hledala odtud východ, jak jsem si dokonce myslela, že se dostanu k nim do centra a všechny stroje jim rozbiju. Ať potom havarujeme. Tehdy jsem to tak vymyslela, protože jsem měla strach, že přiletí k nám na Zemi znovu a napáchají tam spoustu zla. Pak jsem pochopila, že si s jejich korábem neporadím. Tady by to nepochopila zřejmě ani stovka inženýrů. Je nejvyšší čas vrátit se k těm poměrně nedávným událostem před měsíci, týdny, už poté, kdy jsem našla papír a začala si psát deník. Noví zajatci, kteří se sem dostali naposledy, byli umístěni v mém patře, jistě to bylo proto, že dýcháme stejný vzduch. Nejdřív ty nové drželi v karanténě v prvním patře, pak je přepravili do cel nedaleko mé místnosti. Nejdřív jsem moc věřila, že by to mohli být lidé nebo někdo aspoň trochu takový. Když jsem je ale uviděla a pozorovala, jakou jim hlupáčkové vozí stravu, bylo mi jasné, že to pro mně

znamená další zklamání. Jednou jsem v krámě v Jaroslavli viděla, jak tam prodávali uzené mořské sumýše, trepangy. Takový hnus, myslela jsem si tehdy, jak to jen lidé mohou jíst. Totéž říkali další lidé v krámě. Ti nově přivezeni živočiši se právě takovým trepangám podobali. V cele byly dvě, velké byly asi jako pes, byly slizké a na pohled odporné. Byla jsem zklamaná a vrátila jsem se k sobě. Ani jsem o nich nic nenapsala do deníku. Den nato jsem všechno vyprávěla mému drakovi, samozřejmě že tomu vůbec nerozuměl.'

(7)

‚Kdybych na něco takového nečekala, možná že bych tak rozčarovaná nebyla. Ty trepangy z cel nepouštěli. Brzy jsem přišla na to, že je jich celkem pět - dvě v cele a tři v kleci za železnými mřížemi. Taky jsem zanedlouho viděla, čím se živí, protože hlupáčkové mě trochu začali utiskovat v mé zahradě, začali pěstovat v takových džberech nějakou plíseň, snad byla dokonce živá, navíc příšerně zapáchala. A tuhle plíseň dopravovali vždycky k trepangám.

... Zase se nějak přitížilo drakovi. Už jsem dělala v laboratoři pokusy. Kdyby mě tak viděl Ivan Akimovič z naší nemocnice! Pořád mi říkal, abych šla studovat. Říkal, že ze mne bude lékař, protože mám dobře vyvinutou intuici. Jenomže život se mnou zatočil a já jsem zůstala bez vysoké školy. A teď toho jaksepatří lituju. Fakt je, že jsem už nejednou zastupovala laborantku, uměla jsem dělat rozbory a asistovat při operacích: malá nemocnice je velká škola, doporučovala bych všem medikům, aby jí prošli. Copak tady ale mé vědomosti k něčemu byly?'

"Proč mlčíš?" zeptal se Dag. "Něco vynecháváš?"

"Celé si to přečteš sám. Chci se dostat k podstatě věci," odpověděl mu Pavlyš.

‚Měla jsem k trepangám odpor, bylo mi ale jasné, že se nechovám správně. Neudělaly mi nic zlého. Navíc jsem si už zvykla žít mezi takovými zrůdami a příšerami, dokonce se mi o nich zdá. Sečíst tak všechny ty dny, co jsem tu strávila, vznikla by z toho taková nekonečně dlouhá řada, že by se člověk snad zbláznil. A když o tom tak přemýšlím, každý den mi něco přinese. Člověk vydrží moc. Třeba ale zrovna já můžu někomu připadat jako zrůda. Třeba zrovna mému drakovi.

Ty trepangy mohou určitě myslet. Napadlo mě to, když jsem viděla, že stačí, abych prošla kolem jejich klece. Sledují mě a pohybují se. Jednou jsem šla ze zahrádky se svazkem ředkviček, byly takové neduživé, povadlé, ale co, byly to přece jenom vitamíny. Jedna trepanga něco dělala rovnou u mříže. Vypadalo to, že se pokouší vylomit zámek. No a co, mě přece taky něco takového napadlo. V prvních dnech, kdy jsem seděla zavřená. Nebo mě zavírali, když jsme se blížili k jiným planetám. Na chvíli jsem se u klece zastavila. Co se to vlastně děje? O totéž jsem se pokoušela já. Znamená to, že dovedou myslet? Když mě trepanga uviděla, zasyčela a vzdálila se do kouta. Nestačila to ale, protože jeden z hlupáčků byl nablízku (já sama jsem ho neviděla, zvykla jsem si už je nevnímat), zasáhl trepangu proudem. To je takový trest. Trepanga se schoulila. Křikla jsem na hlupáčka a chtěla jít dál, ale odnesla jsem to taky. Skutečně, pustil do mě tak silný proud, že jsem upadla a rozsypala jsem ředkvičky. Zřejmě mi tím chtěl dát najevo, že mi do těch trepang nic není. Jakžtakž se mí podařilo vstát, klouby mě v poslední době nějak pobolívají, a odešla jsem k sobě. Když tu tak žiju, pořád si nemůžu zvyknout nebo se smířit, že jsem pro ně něco jako laboratorní zvíře. Kdykoli mě mohou zabít a šup se mnou do muzea nebo do baňky. To jim tedy nevyjde. Sevřela jsem zuby a odešla.

... Později se ukázalo, že mi ten trest proudem dokonce pomohl. Trepangy si nejdřív myslely, že patřím k těm na korábu. Měly mě dokonce za toho nejdůležitějšího. Nebýt toho trestu, považovaly by mě za nepřítele. Tak uplynuly asi tři dny. Šla jsem kolem nich léčit draka a vidím, že jedna trepanga něco dělá u mříže a syčí. Tak potichu. Rozhlédla jsem se, široko daleko žádní hlupáčkové. Co chceš, povídám jí, moc se ti tam nelíbí, co? Za ty dny jsem si stačila na trepangy zvyknout, už mi nepřipadaly tak zrůdné, jako když jsem je viděla prvně. Ale trepanga pořád syčela a pomlaskávala. Tehdy jsem pochopila, že si se mnou povídá. Já ti nerozumím, povídám jí a chtěla jsem se usmát, jenomže jsem se rozhodla, že to neudělám, raději ne, třeba by pro ni můj úsměv mohl znamenat něco jako vyceněné zuby. Ale trepanga pořád syčela. Tak jí povídám: ‚Je to marné, žádný slovník u sebe nemám. Ale jestli nejsi jedovatá, určitě si spolu budeme rozumět.' Odmlčela se. Poslouchala. Na chodbě se objevil velký hlupáček s dlouhýma rukama. Uklízeč. Věděla jsem sice, že tihle nemohou nikoho trestat proudem, přesto jsem spěchala dál, nechtěla jsem, aby mě viděl před klecí. Když jsem však šla zpátky, znovu jsem se chvíli zdržela a mluvila jsem s ní. Tak přece jen si mám komu postěžovat. Pak mě napadlo, že bychom se spolu spíš mohli domluvit písemně. Napsala jsem na kousek papíru, že se jmenuji Naděžda, přinesla jsem jí to, ukázala a přitom jsem řekla nahlas, co tam bylo napsané. Mám strach, že mi nerozuměla. Druhý den došlo ke srážce hlupáčků s trepangami. Zřejmě se jí podařilo zámek otevřít a chytili ji na chodbě. Narazila na uklízeče, ti jí dali pěkně zabrat. Než se dovolali dalších hlupáčků, trepanga se stavěla na odpor. Byla jsem v chodbě, zaslechla jsem hluk, rozběhla jsem se tam, ale přišla jsem pozdě. Zavřeli ji do samostatné cely a udělali tam jiný zámek. Vidím, že další trepangy jsou rozrušené, že jsou v kleci neklidné. Pokusila jsem se dostat do cely k trepanze, kterou oddělili od ostatních. Jenomže hlupáčkové mě tam nechtěli pustit. Proudem na mě nestřílejí, ale nechtějí mě pustit.

Rozhodla jsem se ukázat jim, že mám pořádně tvrdou hlavu. Postavila jsem se u dveří a stojím. Počkala jsem, až otevřou dveře, a stačila jsem se podívat dovnitř. Zraněná trepanga ležela na podlaze. Odešla jsem tedy do laboratoře, tam jsem vzala svou brašnu s léky, vždyť jsem tu nefungovala jako zdravotník prvně, a šla rovnou do cely. Když mě chtěl hlupáček zadržet, ukázala jsem mu, co mám v brašně. Znehybněl. Věděla jsem, že to tak dělají vždycky, když se radí se Strojem. Čekám. Uplynula minuta. Najednou hlupáček ustoupil stranou, znamenalo to, že můžu jít. Strávila jsem u trepangy aspoň tři hodiny. Prohánělа jsem hlupáčky jako mé sanitáře. Přinesli mi i vodu a podestýlku pro trepangu, ale jedno se mi přece jenom nepodařilo - aby sem přivedli ještě druhou trepangu. Vždyť ony musí nejlíp vědět, co jim schází. Nejpodivnější bylo, že když v cele žádní hlupáčkové nebyli, trepanga znovu zasyčela a já jsem v tom jejím syčení rozeznala tří slova - proč se staráš? Bylo mi jasné, že si zapamatovala, jak jsem s ní mluvila, a pokoušela se mě napodobit. Tehdy jsem prvně po mnoha měsících měla opravdovou radost. Trepanga nejen že mě napodobovala, ale chápala, co dělá.

... Byla jsem ohromena, jak rychle si zapamatovaly má slova, i když vyslovovat je bylo pro ně nesmírně obtížné,

bezzubá ústa měly totiž jako trubičku, ale nesmírně se snažily. Po celé ty dny a týdny jsem žila jako ve snu. V hezkém snu. Všimla jsem si na sobě zvláštních změn. Došla jsem k závěru, že na světě nejsou příjemnější bytosti nad trepangy. Pochopila jsem, že jsou dokonce i krásné, naučila jsem se je rozeznávat, ale přiznám se vám, že jsem z toho jejich syčení moc nepochytila. A nerozumím mu ani dnes. Učila jsem je při každé příležitosti, kdy jsem kolem procházela. Prohodím slovo, nosím kolem klece různé předměty, ukazuji jim je a ony hned chápou. Naučila jsem je, jak se jmenuji, a jakmile mě vidí, pokud ovšem v blízkosti nejsou hlupáčkové, hned na mě syčí - Nyšešda, Našešda. Snažila jsem se jim přilepšit. To jejich jídlo strašně páchlo, nemohla jsem si na to zvyknout.
Pokud šlo o trepangy, hlupáčkové měli od Stroje přísný rozkaz nepouštět je volně ven, nepouštět je z očí, chránit je a nedůvěřovat jim. Takže jsem se s nimi nemohla volně setkávat. Upadla bych do podezření. I tak to bylo divné - strávila jsem tu tolik času, a přesto jsem těm želvám nebyla podezřelá. Byla jsem sama. Ale spolu s trepangami jsme už byly síla. Cítila jsem to. Říkaly mi to i ony, když se naučily mluvit. Pak přišel ten den, kdy jsem přistoupila ke kleci a slyším:
- Naděždo, musíme odtud odejít.
- Kam bys chtěla odtud odejít? povídám.
- Kdo ví, kam ten koráb letí. Nemáme potuchy, kde teď jsme. A copak dovedeme ten koráb řídit?
A tehdy mi trepanga Bala odpověděla:
- Řídit koráb můžeme. Ale ne hned. Až se toho dozvíme víc. Potřebujeme tě.
- Dokážu to? ptám se jich.
Pak obě dvě najednou zaštěbetaly, zasyčely, přemlouvaly mě. Jenom jsem se usmála. Nemohla jsem jim říct, že jsem šťastná. To už je jedno, jestli se nám podaří odtud dostat nebo ne. Já a trepangy, to je spolek! To by Olga koukala na svou zestárlou matku, jak jde modrou chodbou kolem zavřených dveří a klecí a zpívá si.'
"Dá se říct, že si našla někoho se stejnými názory," shrnul to všechno Pavlyš a odpověděl tím na rozhněvané Dagovy výzvy, aby četl všechno nahlas. "Pochopte, že desetkrát rychleji projdu ty lístky, když je nemusím číst nahlas."
"No prosím tě..." spustil znovu Dag, ale Pavlyš už pročítal další záznamy.
‚Nepsala jsem teď několik dní. Neměla jsem čas. To ovšem neznamená, že jsem byla zaneprázdněná víc než jindy, jenom jsem víc přemýšlela. Dokonce jsem se nakrátko ostříhala, pěkně dlouho jsem stála se skalpelem před tmavými zrcadly a doslova krájela vlasy. Tedy za co bych dala půlku života, to je žehlička. Vždyť mě nikdo nevidí, nikdo tu nemá ani potuchy, co to je žehlení, nikdo kromě mě neví, co to jsou šaty. A přece kolik mě stálo času, než jsem vymyslela, z čeho a čím šít! Byla jsem na tom hůř než Robinson na opuštěném ostrově. A tak jsem se prohlížela před tmavým zrcadlem a došlo mi, že jsem se nikdy neoblékala podle poslední módy. Kdybych se teď objevila na Zemi, všichni by žasli, co to je za vykopávku.'
(8)
‚Podle mých propočtů je teď na Zemi šedesátý rok. Co tam asi ženy nosí? Zřejmě záleží na tom, jak kde. V Moskvě je podle všeho všelijakých parádnic spousta. Jenže Kaljazin, to je malé městečko. To jsem se ale dala do úvah! Myslím si tady na šatičky. Není to legrační? A Bala, to je moje nejmilejší trepanga, musela se strašně obětovat, aby mohla udělat další pokroky v mluvení. Něčím se strašně pořezala. A hlupáčkové mě zavolali na pomoc. Už jsem tady pro ně něco jako záchranná služba. A Balu jsem vyhubovala, dost ostře, jenom jsem si hned neuvědomila, že si všechno tak dobře pamatuje. Teď ty všechny mé nadávky zná. Samozřejmě že na těch nadávkách nic tak strašného není. Když už mám v tom našem vězení svobodu pohybu, mám teď dva úkoly - jednak udržovat spojení mezi celami, ve kterých jsou uvězněny trepangy, jednak se dostat za frontovou linii a zjistit, kde co je. Vzpomněla jsem si na válečná léta.'
Hned další lístek byl kratičký, byl napsán ve velkém spěchu páté přes deváté.
‚Dola mě třikrát poslala za přepážku do velkého sálu. Všechno jsem jí řekla. Dola je u nich ta nejdůležitější. Zřejmě se mezi sebou dohodly, že taková má pomoc jim nestačí. Do operačního sálu musí jít Bala. K přepážce ji dovedu. Dál už bude mít můj papír s nákresem. Já budu čekat u přepážky, dokud se nevrátí. Strašně jsem se o ni bála. Hlupáčkové jsou mnohem hbitější. Půjde teď, v téhle době jsou skoro všichni zaneprázdněni v jiných patrech.'
Tím zápis končil. Další záznam byl psán jinak. Písmena byla malinká, taková úsečná.
‚Stala se hrozná věc. Stála jsem za přepážkou a čekala na Balu, a v duchu jsem si počítala. Myslela jsem, že kdyby se stačila vrátit dřív, než napočítám do tisíce, bude všechno v pořádku. Ale nestačila to. Zdržela se. Zablikala světélka, ozvalo se bzučení jako vždycky, když na korábu nebylo něco v pořádku. Kolem mne proběhli hlupáčkové. Pokoušela jsem se zavřít dveře a nepustit je dovnitř, ale vystřelili po mně tak silným proudem, že jsem bezmála ztratila vědomí. A Balu zabili. Je teď v muzeu. Musela jsem se skrývat ve své místnosti, dokud se všechno neuklidnilo. Bála jsem se, že mě taky zavřou, ale kdoví proč mě nebrali vážně. Když jsem asi po dvou hodinách vyšla do chodby, byl čas, kdy měl můj drak dostat ze zahrady vitamíny, u dveří k trepangám stáli hlupáčkové. Musela jsem tudy projít a vůbec se tím směrem ani nepodívat. To jsem ještě nevěděla, že Balu zabili. Teprve navečer jsem mohla prohodit pár slov s trepangami. A Dola mi řekla, že Bala je mrtvá.
V noci jsem strašně trpěla, vzpomněla jsem si, jaká byla milá, laskavá a hezká. Nepřetvařovala jsem se. Skutečně jsem to strašně prožívala. A taky mě napadlo, že teď je všemu konec, že se už nikdy nikdo do řídicího sálu nedostane. Ale dnes mi Dola vysvětlila, že není vše ztraceno. Zjistila jsem, že se mohou domlouvat na dálku, aniž se vidí, že snad využívají nějaké vlny dokonce na velkou vzdálenost. Bala se zdržela proto, že svým kolegům vysvětlovala celé zařízení ovládacího pultu našeho korábu a vůbec všechno, co tam viděla. Dostala se dokonce až k samotnému Stroji. Věděla, že určitě zahyne, ale že musí stihnout všechno jim vysvětlit. A Stroj ji zabil. Třeba by ji nezabil, vždyť je to jenom stroj, ale už se to stalo. Uvažovala jsem, jak asi muselo být mým pradědům, kteří žili v nevolnictví a neměli vůbec žádné vzdělání. Považovali Zemi za střed všeho světa. Nevěděli nic o Giordanu Brunovi nebo o Koperníkovi. Sem by se měli dostat. Ale jaký je v tomhle případě vlastně rozdíl mezi mnou a mým dědou? Sice jsem četla v časopisech o nekonečnosti světa, ale na mém životě to nezanechalo žádné stopy. Přesto jsem žila ve středu světa. Tím středem byl Kaljazin, můj

dům v Zimmermanově ulici. A nakonec se ukázalo, že celá naše Země je obyčejná periferie ...'
Dag něco říkal Pavlyšovi, ten ho ale neposlouchal. Odpovídal naprosto nesouvisle jako právě nešetrně probuzený člověk.
‚Prvně za celá ta léta jsem se probudila zimou. Měla jsem pocit, že se mi špatně dýchá. Pak to přešlo. Zahřála jsem se. Když jsem však přišla k trepangám, řekly mi, že s korábem není něco v pořádku. Zeptala jsem se, jestli to nezpůsobila Bala. Řekly mi, že ne. Taky mi však řekly, že si musíme pospíšit. A já jsem si myslela, že ten koráb je věčný. Asi jako Slunce. Dola řekla, že toho vědí hodně o zařízení na korábu. A také o tom, jak pracuje Stroj. Říkaly, že doma mají stroje podstatně složitější, než jsou tady. Není však pro ně jednoduché bojovat se Strojem, protože je hlupáčkové zastihli nepřipravené, stejně jako mě. A beze mne se jim to nepovede. Jsem připravena dál jim pomáhat? Samozřejmě, odpověděla jsem jim. Dala mi říkala, že tím strašně riskuju. Jestli se jim podaří správně koráb nasměrovat nebo najít nějaký způsob, jak se odtud dostat, mohou se vrátit domů. Ale mně pomoct nemohou. Zeptala jsem se jich, jestli na korábu doopravdy nejsou nějaké záznamy o cestě k Zemi. Řekli mi, že nevědí, kde by je mohly hledat, že to je nejspíš uloženo v paměti Stroje, tehdy jsem jim řekla, že s nimi půjdu kamkoli, jenom když mi pomohou dostat se odtud. Raději budu žít a umřu u trepang než být v tomhle vězení. A když se mi nepodaří dostat se odtud, budu na sebe hrdá, že jsem mohla někomu pomoct. V takových chvílích je i umírání snazší. Trepangy se mnou souhlasily.
Na korábu byla ještě větší zima. Sáhla jsem si na trubky v malém sále. Byly už jen vlažné. Dva hlupáčkové tam u nich něco dělali, snad je opravovali. S trepangami jsem se dokázala domluvit, ale hlupáčkové se mnou za celá ta léta nepromluvili. Co by mi taky měli říkat? Musím už ale jít. Nevím, jestli se ještě vrátím ke svým zápiskům. Ještě bych ale chtěla něco napsat, ani ne tak pro toho, kdo bude tyto lístky číst, spíš sama pro sebe. Kdyby mi někdo řekl, že člověk bude uvržen na několik let do vězení, kde neuvidí žádné lidi, dokonce ani toho, kdo ho uvěznil, řekla bych, že tím je odsouzen k jisté smrti. Nebo že se z člověka stane zvíře. Nebo se zblázní. A jak je vidět, mně se nic takového nestalo. Zestárla jsem, zchátrala, jsem unavená, ale žiju. Ohlížím se teď zpět do minulosti a napadá mě, že jsem přece vždycky, skoro vždycky, měla co dělat. Jako v mém všedním životě na Zemi. Zřejmě má životaschopnost spočívá v tom, že se dovedu zaneprázdnit, a člověk vůbec že si dovede najít něco nebo někoho, kvůli komu stojí zato žít. Z počátku jsem měla naději, že se vrátím k Olince na Zemi. Když pak ta naděje zemřela, ukázalo se, že i tady můžu být užitečná.'
A poslední lístek. Nalezl ho mezi čistými lístky, které si Naděžda připravila, nařezala, ale nestačila na ně už nic napsat.
‚Vážený Timofeji Fjodoroviči!
Dovolte, abych Vám vyjádřila upřímnou úctu a díky za všechno, co jste udělal pro mne a pro mou dceru Olgu. Jakpak tam asi žijete? Nestýská se Vám? Vzpomenete si na mě někdy? A co Vaše zdraví? Mně je bez Vás někdy strašně smutno a nesmí Vás ani napadnout, že jsem Vás neměla ráda, když jste byl invalida ...'
Dál byly dvě řádky mnohokrát přeškrtnuté. A byla tam namalovaná borovice. Nebo snad jedle. Bylo to namalováno neobratně.

Pak uplynulo několik dní. Pavlyš spal a jedl ve své obytné buňce a odcházel do dlouhých chodeb korábu jako do práce. Spojení navazoval jen zřídka a když na něho Dag začal vrčet, protože jeho kolegové brali Naděždu jako senzaci, jako podivuhodný paradox, pro ně to byl složitý případ, objev, jev (tady by bylo možno si vymyslet spoustu slov, která jenom přibližně odhalí všechnu složitost jejich prožitků, v nichž scházel jeden - ztotožnění).
Pavlyš neustále zůstával s Naděždou, chodil v jejich stopách, viděl tento koráb, jeho chodby, sklady, temná zákoutí, právě tak to všechno viděla Naděžda. Plně se dokázal vžít do atmosféry toho tragického vězení, které nejspíš nebylo určeno k takové úloze, před kterou byla zdravotní sestra z kaljazinské nemocnice postavena.
Nyní, když znal každé slovo z Naděždiných zápisků, když rozluštil posloupnost její činnosti v korábu, když si vysvětlil význam jejích cest a jednání, když se dostal i do těch míst, kam se Naděžda dostat nemohla, nebo o jejichž existenci neměla ani potuchy, mohl už vědět, co se stalo pak, ano, mohl to vědět, nešlo jen o neopodstatněné dohady. Kousky drátů, převrácený robot hlupáček, tmavá skvrna na bílé zdi, podivným způsobem zpustošená řídicí kabina, stopy v oddělení palubního mozku, to všechno vytvářelo obrázek z posledních událostí, jichž se Naděžda zúčastnila. Pavlyš dokonce ani nehledal stopy, ale věděl, že tam všude mohou být. A jestliže na tom místě žádné stopy nebyly, šel dál tak dlouho, dokud jeho jistotu nepodepřely nové důkazy.
(9)
... Naděžda pospíchala, aby dopsala poslední lístek. Mrzelo ji teď, že tak málo psala v posledních týdnech. Nikdy neměla psaní v lásce. Dokonce i její sestry jí vyčítaly, že jim ani nenapíše. A teprve teď si najednou uvědomila, že když odletí s trepangami, může se koráb dostat do rukou rozumných bytostí, a třeba dokonce takových, které dokáži předat její zápisy na Zemi. Budou jí vyčítat, že nepopsala svůj život podrobně den po dni, že nepopsala ani trepangy, i když je teď už zná vlastně jako své blízké, že nepopsala nikoho jiného, kdo s ni byl na palubě korábu, mnozí z nich už zahynuli a jiní se dostali do muzea. Těm dalším je zřejmě souzeno, aby zahynuli, protože trepangám se podařilo zjistit (ty se vyznaly v každé technice nesouměřitelně lépe než Naděžda), že koráb se tak dlouho nevracel domů proto, že v jeho automatickém řízení došlo k poruše. Půjde-li to všechno takhle dál, bude nekonečně dlouho létat vesmírem, postupně se bude rozpadat a umírat, jako starý člověk.
Všechny poslední Naděždiny dny probíhaly ve shonu. Musela udělat spoustu věcí, jejichž smysl nedokázala vždy pochopit, ale věděla, že je nutno udělat to z důvodů, které jsou trepangám jasné. Věděla, že nemá smysl se jich na to vyptávat. Nemohly by jí to vysvětlit, ani kdyby chtěly. Dlouhé roky ji naučily, že nemůže porozumět dokonce ani těm nejméně rozumným bytostem na korábu, o trepangách vůbec nemluvě. Vždyť jak dlouho žila společně s drakem, kolik hodin strávila rovnou vedle něho, a přesto se nic nedozvěděla. Nebo koule, které žily ve skleněné krychli. Bylo jich hodně, snad dvě desítky. Když se Naděžda objevila, začaly měnit barvu, shromažďovat se na dně a vytvářet ze sebe skleněné perly, různé obrazce a kruhy, jako kdyby jí dávaly znamení, kterým nemohla porozumět. Naděžda říkala

trepangám o koulích, ty na to ale buď hned zapomněly, nebo nepovažovaly za nevyhnutelně nutné věnovat jim pozornost. Když si Naděžda uvědomila, že se cesta korábem chýlí ke konci, vyrobila z drátů nádobu, aby si koule mohla vzít s sebou. Věděla o nich dokonce, že potřebuji ke svému životu jen a jen vodu, nic víc. A tak hned, jak jen to dopíše, poskládá si svůj majeteček a musí utíkat otevřít troje dveře, které jí vyznačily trepangy na plánku. Samy je otevřít nemohly, protože čtverce jsou pro ně příliš vysoko.
Naděžda pochopila, že si vezmou s sebou právě ten člun, který ji dopravil do zajetí. V něm poletí. Aby to však dokázaly, musí být poškozen hlavní Stroj. Jinak by se ke člunu nedostaly, Stroj by je prostě nepustil z korábu. Proto tolik potřebovaly Naděždu.
Naděžda nespala už druhou noc. Nejen proto, že byla tak rozrušená, ale proto, že trepangy vůbec nespaly a nechápaly, proč se ona musí odpojovat a nějakou dobu ležet. Stačilo, aby jen na chvilku ulehla, a už cítila v mozku impuls - znovu ji volaly. Když skládala popsané lístky, zaváhala, jestli je tu má nechávat. Neměla by je vzít s sebou na člun? Kdo ví, co všechno se může cestou přihodit. Ne, v takovém případě by mohla všechno vyprávět sama. A na korábu by nezůstalo nic.
Impuls v hlavě. Musí utéct. Měla najednou dojem, že se do té místnosti už nikdy nevrátí. Život, který se tak jednotvárně a pomalinku vlekl, najednou dostal obrovské obrátky. A právě teď by se mohl přerušit...
"Pokusíme se celý koráb zamířit k naší planetě," řekly jí trepangy. "Je to ale velice nebezpečné. Musely bychom k tomu donutit mozek korábu, aby se nám podřídil. Když se nám to nepodaří, pokusíme se poškodit ho. Tak, abychom mohli použít záchranný člun. Jestli ale doletí, kam potřebujeme, jestli ho dokážeme ovládat a řídit, o tom doposud nejsme plně přesvědčeny. Je docela možné, že nám hrozí smrt. Musíš o tom vědět."
"Já o tom vím," řekla Naděžda. "Byla jsem ve válce."
Tohle ale trepangám, u nichž už dávno války neexistovaly, nic neříkalo.
Ani trepangy neztrácely zbytečně čas. Vyrobily takové zvláštní tyče, kterými se stačilo hlupáčků jen dotknout a jejich energie se vybila. Takovou tyč daly i Naděždě. Měla jít první a otvírat jim dveře.
V jejich stopách šly dvě trepangy. Dvě další se všemi možnými způsoby pokoušely proniknout nahoru, kde bylo oddělení s nějakými stroji, něco jako kapitánský můstek, jenomže tam nebyla žádná okna.
"Troje dveře," opakovala trepanga. "Za těmi posledními ale nemusí být vzduch. Nebo tam bude takové ovzduší, jaké neznáme z našeho oddělení. Chápeš to?"
Trepangy vždycky mluvily srozumitelně, velice se snažily, aby Naděžda rozuměla jejich příkazům a prosbám. Za prvními dveřmi už kdysi byla. Pamatovala si, že je tam široký průchod a u stěn že stojí náhradní hlupáčkové. Jako kdyby byli mrtví. Trepangy jí řekly, že se tam hlupáčkům dobíjí energie, že tam odpočívají. Proč se tam kdysi dávno dostala a kdy to bylo, to už si Naděžda nepamatovala. Ale chodbu s mrtvými hlupáčky ve výklencích si pamatovala velice dobře.
"Nic ti neudělají," řekla Dola.
"Neuklidňuj mě," odpověděla Naděžda.
"Nesmíš ale zbytečně riskovat. Bez tebe bychom se odtud nedostaly. Na tohle nesmíš zapomenout."
"To víš, že si to pamatuju. Jenom klid."
Naděžda přejela dlaní po čtverci ve stěně a dveře zajely do stěny. V té chodbě byl strašný zápach, takový nasládlý, a přitom jako kdyby se něco mírně pálilo. Všechny výklenky byly obsazeny.
"Musí se teď dobíjet podstatně déle," řekla jí Dola, která postupovala za ní. "Vidělas, že jich je v našich odděleních méně."
"Všimla jsem si toho," odpověděla Naděžda. "Nesmíme zapomenout vzít s sebou koule."
"Koule?"
"Říkala jsem vám o nich."
"Pozor!"
Jeden z hlupáčků náhle vyjel z výklenku a mířil k nim ve snaze postavit se jim do cesty, možná že je dokonce chtěl zahnat zpátky. Hlupáček se pokusil udělat prostě pořádek.
"Rychle!" řekla Dola. "Rychle!"
Naděžda se rozeběhla dopředu a pokusila se přeskočit hlupáčka, který se jí dostal pod nohy.
Jak na to ale mohla zapomenout? Hlupáček se také vysunul do výšky a zasáhl ji proudem. Naštěstí to nebyl silný výboj. Jistě se nestačil ještě pořádně dobít. Naděžda klesla na kolena a upustila tyč. Bolestivě se uhodila, až vykřikla. Už to nebyly ty nohy, co měla před lety. Vždyť ve škole dokonce hrávala volejbal. Byli v Jaroslavli druzí. Jenomže to už bylo hodně dávno.
Hlupáčka zastavila Dola, která měla stejnou tyč jako Naděžda, byla jenom kratší.
"Co se ti stalo?" zeptala se. Trepangy měly syčivý hlas, nebylo z něho možno poznat žádné emoce, ale tentokrát Naděžda vycítila, jak se o ni bojí.
"To nic není," prohlásila Naděžda, když vstávala a dělala všechno, aby nemyslela na bolest. "Pojďme rychle dál."
K dalším dveřím bylo asi dvacet kroků. Z výklenku se začal vysouvat další hlupáček, ale dělo se to příliš pomalu.
"Stroj už dostal signál," řekla Dola. "Už s ním jsou ve spojení."
Naděžda doběhla ke dveřím, kulhala při tom, ale žádný čtverec na obvyklém místě nebyl.
"Nevím, jak ty dveře otevřít," řekla.
Za ní bylo ticho.
Dola stála bez pohnutí. Druhá trepanga odrážela tyčí útok tří hlupáčků najednou.
"Rychle!" zasyčela Dola.
"Třeba někudy vede nějaká jiná cesta," obrátila se na ni s otázkou a cítila, jak jí chladnou ruce. "Tyhle dveře nedokážu otevřít."

"Žádná jiná cesta není," řekla Dola a její hlas zněl odněkud zdola, zdaleka. Dveře byly neprodyšně uzavřeny.
Další hlupáčkové, stále noví a noví, unavení, se pomalu plazili z výklenků, až to vypadalo, že se na trepangu hrne hromada nadměrně velkých sluníček sedmitečných.
Vtom se dveře otevřely samy od sebe. Otevřely se tak prudce, že Naděžda málem nestačila uskočit. Vytušila, že se neotevřely pro nic a za nic. Takhle vběhne do svého bytu člověk, který má podezření, že tu má zloděje.
Dola také stačila uhnout. Trepangy dovedou v některých případech reagovat velice rychle.
Ze dveří se vyřítil hlupáček, kterého Naděžda doposud nikdy neviděla. Byl velký skoro jako ona a spíš se podobal kouli než želvě jako všichni ostatní. Měl tři členité ruce a hlasitě, výhružně bzučel, podle všeho chtěl zastrašit všechny, kdo se opovážili vstoupit tam, kde nemají co dělat.
Odněkud vytryskl plamen, proletěl kolem Naděždy do chodby, až ucítila jeho spalující žár. Zamhouřila oči a neviděla, jak Dola stačila uchopit tyč a zastavit hlupáčka, jak ho zneškodnila, i když už bylo pozdě. Želvy tlačící se na vzdáleném konci chodby už ztmavly, jako kdyby zuhelnatěly, a druhá trepanga, která nestačila uskočit, když se dveře otvíraly, se proměnila v hromádku popela na podlaze.
To všechno Naděžda viděla jako ve snu, jako kdyby se ji to nebezpečí netýkalo a nešlo tu vůbec o život. Bylo jí jasné, že jejím úkolem je proniknout za druhé dveře, protože by se mohly zavřít, a pak by všechno, kvůli čemu zahynula Bala i tato trepanga, ztratilo smysl a bylo zbytečné.
(10)
Za druhými dveřmi byl kulatý sál, připomínalo to horní půlku koule. Stihly to včas. Ke dveřím se blížil další velký hlupáček. Dola se k němu stačila dostat včas a zneškodnit ho dříve, než se dostal k akci. Před Naděždou bylo několik naprosto stejných dveří, obrátila se na Dolu, aby jí poradila, kam dál. Dola si pospíšila kupředu, vlnila se jak vyrušená housenka, vysoko při tom zvedala záda, plazila se kolem dveří, u každých se na chvíli zastavila, jako kdyby čichala, co za nimi je.
"Tady," řekla. "Najdi, jak se dostat dovnitř."
Naděžda už stála vedle ní. Ani tyhle dveře neměly otevírací mechanismus. Naděžda dostala takový tupý vztek, že do nich strčila rukou a dveře se samy otevřely, jako kdyby na takový impuls čekaly. Před nimi stál Stroj. Pán korábu, ten, kdo vydával rozkazy k sestupům na cizí planety, ke shromažďování všeho, na co narazí. Stály před tím, kdo udržoval na korábu pořádek, kdo jim dával jíst, trestal a ochraňoval jeho zajatce a kořist.
Byla to obyčejná stěna se spoustou okének a různobarevných světélek, šedivých a modrých destiček a páček. Byl to Stroj, nic víc. Naděžda se tomu podivila. Ne, nebyla zklamaná, divila se, že si za ta dlouhá léta představovala vládce korábu jako někoho nesmírně odporného. Ale že by to byl stroj bez tváře, to ji nikdy nenapadlo.
Malinký hlupáček, který seděl někde vysoko na stroji, sklouzl dolů a blížil se k nim. Naděžda se ho chtěla dotknout tyčí, ale tu měla teď Dola, ta také hned vyrazila vstříc hlupáčkovi a zastavila ho.
"Co teď?" zeptala se Naděžda a lapala po dechu. Sukni, kterou si ušila na korábu z nalezené látky podobající se voskovanému plátnu, měla teď na kolenou rozedřenou a celou potřísněnou od krve. Uhodila se při přeskakování hlupáčka pořádně.
Dola neodpověděla. Už stála před Strojem, kroutila svou divnou hlavou, prohlížela si ho.
Něco cvaklo. Jako kdyby to způsobil Dolin pohled - sál se naplnil hlasitým přerývaným syčením. Naděžda couvla, ale hned si uvědomila, že to je hlas druhé trepangy.
"Všechno je v pořádku," pak pronesla Dola. "Vysaď mě sem. Posunu touhle páčkou."
Naděžda ji vysadila a Dola něco udělala na stroji.
"Naši jsou u centrálního ovládacího pultu," řekla Dola, když sestoupila znovu dolů a plazila se kolem Stroje. "Půjde-li všechno takhle dál, podaří se nám ovládnout koráb."
Dola naslouchala syčení, které vycházelo z černého kruhu, bylo to zřejmě spojové zařízení, Naděždě říkala, co je třeba udělat, když sama nemohla dosáhnout na knoflík nebo páčku. Naděžda najednou pochopila, že jsou ve strojním oddělení ‚parníku' a kapitán že ze svého můstku vydává rozkazy: "Pomalu kupředu, plnou parou!" Nebude trvat dlouho a pojedou dál, domů.
Zmocnila se jí podivná příjemná únava. Nohy jí vypověděly poslušnost. Sedla si na zem a Dole řekla:
"Trochu si odpočinu."
"Dobře," řekla jí Dola a naslouchala slovům svých přátel z kapitánského můstku.
"Odpočinu si a pak ti zas budu pomáhat."
"Pokoušejí se převést koráb na ruční ovládání," řekla jí Dola po nějaké chvíli a její hlas jako kdyby přilétal z nesmírné dálky.
Vtom Dola vykřikla. Nikdy neslyšela trepangu křičet. Muselo se stát něco strašného, když se tak lekla. Světélka na Stroji začala blikat stále slaběji, jako kdyby se s ní loučila. Syčení z reproduktoru se změnilo ve slabé pískání a Dola vydávala nějaké oddělené nesrozumitelné zvuky, které však přece jenom asi smysl měly.
"Rychle," řekla Dola. "Ke člunu!"
S jednou věcí ale nepočítaly. Ve Stroji, který se na první pohled podrobil vzbouřeným zajatcům, se uchovaly buňky, které mu daly příkaz, aby se zastavil, aby umřel, jenom aby nemohl sloužit jiným, cizím. Naděžda se postavila a cítila, jak ji Dola postrkuje, jak pospíchá, nebyla však ve stavu vnímat strach, byla soustředěna na jedinou myšlenku: ‚Všemu zlému je konec, všechno je v pořádku, teď poletíme domů.'
Dokonce i když běžela za Dolou chodbou kolem spálených hlupáčků, když se dostaly ven a Dola jí přikázala, aby snášela ke člunu jídlo a nějaké těžké kulaté předměty podobající se mořským minám, stále se uklidňovala myšlenkou, že všechno bude v pořádku. Vždyť se jim podařilo zvítězit nad Strojem.
U vstupního otvoru do člunu Naděžda pokládala potraviny a vracela se zpátky, protože si museli s sebou vzít vodu a

ještě i ty koule, v nichž, jak se ukázalo, byl vzduch. Dola v rozčilení zapomínala slova a pletla se, snažila se jí totiž vysvětlit, že Stroj teď přestal vyrábět vzduch a teplo a koráb že zanedlouho zemře, a nepodaří-li se jim naložit a připravit člun k odletu, nic a nikdo je už nezachrání.
Dvě další trepangy sem přiběhly z kapitánského můstku, vlekly s sebou nějaké přístroje a začaly něco chystat ve člunu. Ani si Naděždy nevšimly, pohyby jejich rukou, trepangy jich měly každá dvě desítky, byly trhavé, rychlé.
Naděžda nemohla říct, jak dlouho trval ten shon a zmatek, ale při jedné z mnoha cest do skleníku si najednou uvědomila, že v korábu je podstatně chladněji a že se tu hůř dýchá. Dokonce se divila tomu, že Doliny předpovědi se tak rychle uskutečňují. Vždyť celý koráb byl uzavřen. Nevěděla, že zařízení pohlcující vzduch, aby ho očistila a zahřála, stále ještě pracovala, ale ta zařízení, která přiváděla vzduch do korábu, už nefungovala. Koráb umíral pomalu a některé jeho systémy, to ovšem Naděžda nemohla vědět, měly fungovat ještě dlouho, celé měsíce a roky.
Chtěla si zaběhnout do své kajuty a vzít si s sebou své věci, ale Dola jí řekla, že v několika minutách musí odletět, tak se rozhodla vzít s sebou aspoň ještě jednu kouli se vzduchem, protože ten potřebovali všichni; bez dalšího oblečení, bez hrníčků může být.
Když vlekla kouli ke člunu, uviděla na zemi pytlíček z barevných drátů. ‚Panebože,' pomyslela si, ‚docela bych zapomněla!' Doběhla ke člunu, položila u vchodu kouli.
"Rychle nastup," nařídila jí Dola a táhla dovnitř těžkou kouli.
"Hned tu budu," odpověděla Naděžda, "ještě chvilinku!"
"To tě nesmí ani napadnout!" zvolala Dola.
Naděžda však už utíkala chodbou pro nádobu, s ní pak ke skleněné krychli, kde ji čekaly kouličky. Možná že si to všechno jen vymyslela. Kouličky se při Naděždině příchodu rozložily paprskovitě od středu, jako kdyby chtěly předvést, jak vypadá heřmánek.
"Rychle," řekla jim Naděžda. "Jinak tu zůstaneme. Ujede nám vlak."
Strčila pytlíček dovnitř a k jejímu údivu se všechny kouličky hrnuly dovnitř. Byla jim dokonce vděčná, že to tak rychle svedly. Pytlík byl těžký, těžší než koule se vzduchem. Naděžda ho vlekla chodbou, a třebaže v korábu byla zima, ji bylo horko. Celá se zadýchala. Kdyby nebyla tak zaneprázdněna myšlenkou na to, jak se dostat ke člunu, jistě by si všimla ještě jednoho velkého hlupáčka, který zřejmě chránil nějaké jiné místo na korábu, vycítil však, že není něco v pořádku, když zemřel Stroj, a rozjel se chodbami hledat příčinu.
Naděžda se už blížila ke člunu, zbývalo ji několik kroků, když hlupáček, který už také uviděl člun, zamířil svůj ohnivý paprsek přímo na otvor, aby spálil všechno, co bylo uvnitř. Vtom však spatřil ji. Kdo ví, co si pomyslel, kdo ví, jestli myslel vůbec, ale paprsek zamířil na Naděždu, která jenom stačila odhodit pytlík s kouličkami. Ten okamžik však Dole stačil, aby za sebou zabouchla vstupní otvor. Další hlupáčkův výstřel stačil už jenom udělat skvrnu na boku člunu.
Když vyčerpal všechny své zdroje, hlupáček se zastavil nad hromádkou popela. Odpojil se. Kouličky se vysypaly z pytlíku a rozkutálely po podlaze. Dola otevřela vstupní otvor a rázem jí bylo všechno jasné. Nemohla se však zdržovat. Třeba kdyby to byl člověk, vzal by popel, který zbyl z Naděždy, a doma by ho pohřbil. Trepangy však takové zvyky zřejmě nemají.
Dola uzavřela vstupní otvor, člun odrazil od umírajícího korábu a rozletěl se ke hvězdám, mezi nimiž byla jediná, kterou trepangy hledaly. Tehdy ještě nemohly vědět, jestli se jim to vůbec podaří...
(11)
Pavlyš zvedl z podlahy ohořelý kousek látky, všechno, co z Naděždy zbylo. Pak dal na hromádku kouličky. Byl to smutný konec celého příběhu. Přesto však zbývala ještě malá naděje, že se ve svých představách zmýlil, že se Naděžděpřece jenom podařilo s člunem odletět.
Vstal a přistoupil ke studenému, nanicovatému robotu, který dělal všechno, co se od něho v zájmu korábu vyžadovalo. Který tu takhle celá ta léta prostál a mířil do prázdna. Robot plnil svou povinnost, chránil koráb před možným nebezpečím.
"Už jsem tě dvě hodiny neslyšel," ozval se Dag. "Stalo se něco?"
"Povím ti to potom," odpověděl Pavlyš. "Až potom."

Seděli společně se Sofií Petrovnou rovnou u okna. Ona popíjela limonádu, on pivo. Dobré, černé pivo a vědomí, že ho mohl pít, že se mohl oddávat nádhernému nicnedělání, do příští lékařské prohlídky mu zbývalo kolem tří měsíců, to všechno právě ještě zvýrazňovalo skvělé uspokojení z tohoto drobného přestupku, který jistě bylo možno prominout.
"Vy skutečně můžete pít pivo?" zeptala se Sofie Petrovna.
"Můžu," řekl stručně Pavlyš.
Sofie Petrovna nedůvěřivě zakroutila hlavou. Byla přesvědčena, že kosmonauti pivo nepijí. A měla pravdu. Odvrátila se od Pavlyše a pohlédla na nekonečný prostor, na fantastické siluety planetárních strojů v oranžovém západu.
"Trvá to nějak dlouho," řekla.
Sofie Petrovna Pavlyšovi připadala jako nudná žena, i když byla zřejmě na svém místě. Určitě svou práci dokonale ovládá, učí děti rodnému jazyku, ale žáci ji zřejmě příliš v lásce nemají, uvažoval Pavlyš, když zkoumal její ostrý energický profil, hladce učesané vzadu svázané šedivé vlasy.
"Proč si mě tak prohlížíte?" zeptala se ho, aniž se ohlédla.
"To máte z toho učitelování?" odpověděl otázkou Pavlyš.
"Co tím myslíte?"
"Učitel musí vidět všechno, co se ve třídě děje, i když se to odehrává třeba za jeho zády."
Usmála se jenom rty.
"Já jsem si myslela, že hledáte, čím jsme si podobné."

Pavlyš neodpověděl. Byla to pravda, hledal podobu, ale nechtěl to přiznat. U sousedního stolu se usadila hlučná společnost frekventantů v modrých kombinézách. Ti mladí si je mohli převléknout hned v hangáru, ale chodili v nich rádi. Ještě si na ten oblek ani na čepice se zlatým erbem planetární služby nestačili zvyknout.
"Už mají trochu zpoždění," opakovala Sofie Petrovna.
"Ale ne," Pavlyš pohlédl na hodinky. "Říkal jsem vám přece, abyste raději počkala doma."
"Doma bych nevydržela. Neustále bych měla pocit, že někdo přijde a zeptá se: ‚Proč jste tam nejela?'"
Mluvila spisovně, až trochu knižně, jako kdyby celou tu dobu psala pomyslné věty a opravovala je červenou tužkou.
"Celá ta léta," pokračovala a pozvedla sklenici s limonádou, prohlížela si přitom bublinky na stěnách, "celá ta léta jsem žila čekáním na dnešní den. Možná vám to bude připadat divné, protože navenek jsem se snažila nedat najevo sebemenší netrpělivost, které jsem se nedokázala zbavit. Čekala jsem, až rozšifrují obsah paměťových bloků z korábu. Čekala jsem na den, kdy bude odeslána výprava k planetě bytostí, kterým má babička říkala trepangy. Čekala jsem na návrat výpravy. A teď jsem se konečně dočkala."
"Je to zvláštní situace," přitakal Pavlyš.
"Vím, jak jste byl zklamán, když jsme se prvně setkali, a kdy jsem nedala dostatečně najevo své city, jak jste zřejmě čekal. Co jsem však měla dělat? Babičku jsem si mohla připomenout jenom z několika amatérských fotografií, z maminčina vyprávění a podle čtyř medailí, babiččiných medailí z let, kdy byla jako zdravotní sestra na frontě. Byla už pro mne něčím abstraktním. Maminka rovněž zemřela. A právě ona bylá poslední člověk, pro niž spojení slov ‚Naděžda Sidorovová' neznamenalo jenom amatérskou fotografii, ale i reálné vzpomínky na ruce, oči, na babiččina slova. Ode dne, kdy se babička ztratila, uplynulo už skoro sto let... Teprve když jste odjel, uvědomila jsem si a cítila určitou spojitost. Ne, za to nemohou časopisy a noviny s články o prvním člověku, který se setkal s vesmírem. Tou pravou příčinou byl babiččin deník. Začala jsem své jednání měřit její trpělivostí, její samotou."
Pavlyš naklonil hlavu, jako kdyby tím chtěl přitakat.
"Já nejsem takový suchar, jak si myslíte, mladíku," řekla najednou Sofie Petrovna docela jiným hlasem "Jsem hlavní představitelkou rolí zlých stařen v našem ochotnickém divadle, to ano, ale žáci mě mají rádi."
"Já jsem si nic jiného ani nemyslel," zalhal Pavlyš.
Když zvedl oči, setkal se s jejím úsměvem. Její propadlé tváře zrůžověly. Zvedla sklenici s limonádou a řekla:
"Napijeme se na dobré zprávy."
Dag se proplétal mezi stoly a Pavlyše i Sofii Petrovnu viděl už zdálky.
"Už letí," řekl. "Potvrdil to dispečink."
Stáli u okna a dívali se, jak na obzoru klesl k Zemi planetární koráb, jak se k němu rozletěly v západu slunce různobarevné létavice. Sešli dolů, protože Dag se velice dobře znal s velitelem výpravy Klapačem a věřil, že si s ním bude moci promluvit dřív než novináři.
Klapač vystoupil první. Zastavil se a přejel očima celou společnost, která ho přišla uvítat. Rozběhla se k němu holčička s ohrnutým nosem a s neuvěřitelně světlými vlasy, podobné měl i on. Zvedl ji do náručí. Jeho oči však neustále hledaly někoho mezi shromážděnými lidmi. Když docházel ke dveřím, uviděl Daga, Pavlyše a Sofii Petrovnu. Postavil dcerku na zem.
"Dobrý den," řekl Sofii Petrovně. "Moc jsem nevěřil, že přijdete."
Sofia Petrovna se zamračila. Necítila se ve své kůži, když na ni hleděly televizní kamery a mířily objektivy fotoaparátů. Před Klapačovou tváří se jako čmelák vznášel malý mikrofon. Odstrčil ho stranou.
"Doletěla tam?" zeptala se Sofie Petrovna.
"Ne," řekl Klapač. "Zahynula. Pavlyš měl pravdu."
"No a?"
"Nemuseli jsme se na ni dlouho vyptávat. Podívejte se."
Klapač rozepjal kapsu své slavnostní uniformy. Posádka se vždycky převléká na mimozemských základnách. Ostatní členové posádky stáli za Klapačovými zády. Na plošince před kosmodromem se rozhostilo ticho. Vylovil fotografii. Objektiv televizní kamery k ní sestoupil a fotografie rázem zabrala půl obrazovky televizoru.
Na snímku bylo město. Nízké kopule a protáhlé stavby. Vpředu se tyčila na nízkém podstavci socha. Seděla tam hubená, hladce učesaná žena v šatech z pytloviny, na klíně držela podivnou bytost podobnou trepanze. Ta žena se podobala Sofii Petrovně.
"Tati," řekla holčička s ohrnutým nosem, která teď musela čekat. "Ukaž mi to taky."
"Tumáš," řekl Klapač a předal jí fotografii.
"Nějaký ošklivý šnek," konstatovala holčička zklamaně. Sofie Petrovna sklopila hlavu a krátkým, jistým krokem mířila k budově kosmodromu. Nikdo ji nezdržoval, nikdo na ni nezavolal. Jenom jediný novinář se za ní chtěl rozeběhnout, ale Pavlyš ho včas chytil za rukáv. Dag vzal zpátky fotografii od holčičky.
Díval se na ni a viděl před sebou mrtvý koráb řítící se do nekonečného vesmíru.
Zanedlouho prostranství před kosmodromem překypovalo hlasy, smíchem a běžným radostným zmatkem, který doprovází přílet každého korábu, každý návrat kosmonautů.

KONEC

- 31 -